

Pētījums par valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanas, pārbaudes un procesa organizācijas sistēmu Dānijā, Igaunijā, Lietuvā, Polijā, Slovākijā un Slovēnijā

Pasūtītājs:

Valsts kontrole,
reģ.Nr.90000031917,
Skanstes iela 50,
Rīga, LV-1013

Izpildītājs:

PricewaterhouseCoopers
SIA, Kr. Valdemāra 21,
Rīga, LV-1010

Tālr.: +371 67094400
Fakss.: +371 67830055
E-pasts:
pwc.riga@lv.pwc.com

2015. gada 4.septembrī

LATVIJAS REPUBLIKAS
VALSTS KONTROLE

ieguldījums tavā nākotnē!

*Pētījuma veikšana un ekspertu konsultāciju pakalpojums nodrošināts
Eiropas Sociālā fonda projekta
„Atbalsts strukturālo reformu ieviešanai valsts pārvaldē” apakšaktivitātē “Valsts
kontroles kapacitātes stiprināšana” ietvaros
Projekta Nr. 1DP/1.5.1.1.1/10/IPIA/CFLA/004*

Vispārēja informācija un ierobežojumi

Šis ziņojums tika izstrādāts saskaņā ar 2015.gada 11.jūnijā noslēgto līgumu Nr. 3.7.5.4/6 starp PricewaterhouseCoopers (turpmāk – PwC) un Latvijas Republikas Valsts kontroli (turpmāk – Valsts kontrole) par pētījuma veikšanu “Par vismaz 6 (sešu) Eiropas Savienības, Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas, Eiropas Ekonomiskās zonas dalībvalstu valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanas, pārbaudes un procesa organizācijas sistēmu Valsts kontroles revīzijas „Valsts amatpersonu un fizisko personu sākuma deklarāciju pārbaudu efektivitātes izvērtējums” vajadzībām (turpmāk – Līgums). Līguma noteikumi ir konfidenciali.

Mūsu ziņojumā ir ietverta informācija, kas iegūta no dažādiem avotiem, kas detalizēti aprakstīti ziņojumā. PwC nav mēģinājis nodrošināt šādu avotu uzticamību vai pārbaudīt šādi sniegto informāciju. Tādējādi PwC nevienai personai, izņemot Valsts kontroli saskaņā ar noslēgto Līgumu, nesniedz nekāda veida apsoliņumus vai garantijas (tiešas vai netiešas) par ziņojuma pareizību vai pilnīgumu.

Mēs neesam veikuši nekādus darba uzdevumus vai intervējuši Valsts kontroles vadību pēc 2015.gada 4.septembra. Ziņojumā nav aprakstīta tādu notikumu un apstākļu ietekme, kas varēja notikt pēc šī datuma, kā arī nav ietverta informācija, kas varēja tikt atklāta pēc šī datuma. Mēs nekādā veidā neapliecinām, ka ziņojumā būtu izdarītas būtiskas izmaiņas, ja mēs būtu veikuši šādus darbus vai intervijas pēc norādītā datuma.

Mēs vēršam uzmanību uz mūsu ziņojumā iekļautiem būtiskiem komentāriem par mūsu darba apjomu, nodevuma izmantošanas mērķi, mūsu pieņēmumiem un ierobežojumiem attiecībā uz informāciju, kas ir mūsu nodevuma pamatā.

Jūs nedrīkstat nodot šī ziņojuma kopijas citām personām, izņemot gadījumus, kas aprakstīti Līgumā un tikai saskaņā ar Līgumā aprakstītajiem nosacījumiem. PwC neuzņemas nekādu atbildību pret citām personām (izņemot pret Valsts kontroli saskaņā ar Līgumu) par ziņojuma izstrādāšanu. Tādējādi normatīvajos aktos pieļautajos gadījumos un neatkarīgi no darbības formas un no tā, vai atbildība ir radusies no līguma pārkāpuma vai delikta, PwC neuzņemas nekādu atbildību par citām personām nodarītiem zaudējumiem (izņemot zaudējumiem, kas radusies Valsts kontrolei uz iepriekš minētajiem pamatiem) vai par jebkādiem lēmumiem, kas pieņemti vai nav pieņemti, balstoties uz šo ziņojumu.

Ja rodas kādi jautājumi saistībā ar šo ziņojumu, lūdzu, sazinieties ar PwC Konsultāciju nodaļas vecāko konsultanti Diānu Kurpnieci, e-pasts: diana.kurpniece@lv.pwc.com.

Saturs

Pētījums par valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanas, pārbaudes un procesa organizācijas sistēmu Dānijā, Igaunijā, Lietuvā, Polijā, Slovākijā un Slovēnijā	1
<hr/>	
1. Pētījuma uzdevums un mērķis	5
2. Pētījuma saturs	6
3. Vispārīga analīze un secinājumi par pētījuma izlasē iekļauto valstu valsts amatpersonu deklarēšanās sistēmām	7
3.1. Analizējamās procedūras tiesiskais regulējums	8
3.2. Valsts amatpersonas statusa noteikšana un deklarēšanās pienākums	10
3.4. Valsts amatpersonu deklarēšanās pienākums	15
<hr/>	
4. Valsts amatpersonu deklarācijas iesniegšanas, pārbaudes un procesa organizācijas sistēma izlases valstīs	15
4.1 Valsts amatpersonu deklarēšanās pienākuma vispārīgais mērķis, subjektu pienākumi	15
4.2. Valsts amatpersonu deklarēšanās mērķi	17
4.3. Deklarācijas iesniegšanas veids un adresāts	18
4.4. Deklarējamās informācijas veidi un apjoms	19
4.4. Deklarāciju administrēšanā, pārbaudē iesaistīto institūciju funkcijas un to kompetence	22
4.5. Atbildība par deklarēšanas prasību neievērošanu	25
4.5. Valstu izmantotā pieeja deklarāciju apstrādē un valsts amatpersonu uzskaitē	26
<hr/>	
5. Deklarāciju administrēšanā, pārbaudē iesaistīto institūciju funkcijas un to kompetence (tajā skaitā, deklarāciju satura pārbaude, pārkāpumu izmeklēšana, sankciju piemērošana u.c.).	28
5.1. Pārbaudīto deklarāciju skaits pret iesniegto deklarāciju skaitu	28
Deklarāciju administrēšanā, pārbaudē iesaistīto institūciju funkcijas un to kompetence (tajā skaitā, deklarāciju satura pārbaude, pārkāpumu izmeklēšana, sankciju piemērošana u.c.) sīkāk izklāstīta attiecībā uz katru valsti atsevišķi.	28
5.1. Deklarāciju pārbaude	30
5.2. Pētījuma izlasē iekļauto valstu izmantotā pieeja deklarāciju izvērtēšanā	31
5.4. Pārbaudīto deklarāciju skaits pret iesniegto deklarāciju skaitu	33
<hr/>	
Secinājumi par katras valsts deklarēšanās sistēmas vai vairāku sistēmu darbības principiem	35
5. Pārskats ar Pasūtījuma izpildes laikā apzināto valstu valsts amatpersonu deklarāciju administrējošo, kontrolējošo un/vai iesaistīto institūciju skaitu, norādot valsti, institūcijas nosaukumu un adresi.	37
Informācijas avoti un izmantotā literatūra	38
Vēres: Normatīvo aktu un ētikas kodeksu saraksts	38

Izmantotie termini un saīsinājumi

Saīsinājums/Termins	Skaidrojums
<i>ad hoc</i> deklarācija	Jēdziens ‘ad hoc’ no latīņu valodas nozīmē ‘attiecībā uz gadījumu’. <i>Ad hoc</i> deklarācija ir paziņojums, kas sniegts noteiktā situācijā, apstākļos, kas attiecas uz noteiktu gadījumu.
deklarācija	1. Oficiāls, arī svinīgs (parasti valdības, partijas) principiālu atzinumu, lēmumu paziņojums; dokuments, kurā ietverts šāds paziņojums (par kādām domām, ieskatiem). 2. Paziņojums par kādām vērtībām, ienākumiem u. tml. ¹
deklarēšana	Deklarācijas sniegšana
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
GRECO	Eiropas Padomes valstu grupa pret korupciju (<i>no angļu val. ‘Group of States against Corruption’</i>)
īkgadējā deklarācija	Pēc analogijas ar likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” IV nodaļā noteiktajām prasībām deklarācija, kas jāiesniedz regulāri, parasti katru gadu pēc noteiktiem normatīvajos aktos noteiktiem kritērijiem
IKNL	Likums “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”
Pasūtītājs	Latvijas Republikas Valsts kontrole
PwC	PricewaterhouseCoopers, SIA
valsts amatpersonu deklarēšanās sistēma	Sistēma, kas apver valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa un/vai interešu īkgadējo deklarēšanu un <i>ad hoc</i> vai citas interešu deklarācijas

¹ <http://www.tezaurs.lv/#/sv/deklaracija>

1. Pētījuma uzdevums un mērķis

PwC pēc Valsts kontroles pasūtījuma ir veicis pētījumu "Par vismaz 6 (sešu) Eiropas Savienības, Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas, Eiropas Ekonomiskās zonas dalībvalstu valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanas, pārbaudes un procesa organizācijas sistēmu Valsts kontroles revīzijas „Valsts amatpersonu un fizisko personu sākuma deklarāciju pārbaūžu efektivitātes izvērtējums” vajadzībām.

PwC darba uzdevums ir izvērtēt izvēlēto valstu valsts amatpersonu deklarēšanās sistēmas.

Uzsākot pētījumu, tika panākta vienošanās ar Valsts kontroli par pētījuma izlasē iekļautajām valstīm, izraugoties sešas valstis: **Dānija, Igaunija, Lietuva, Polija, Slovākija un Slovēnija.**

Valstis izvēlētās, balstoties uz šādiem apsvērumiem:

- **pirmkārt**, tiesiskā regulējuma un vēsturiskās attīstības gaitas līdzības dēļ ir izvēlētas Latvijas tuvākās kaimiņvalstis – **Igaunija un Lietuva;**
- **otrkārt**, Austrumeiropas reģiona valstis, kas ir ieviesušas Latvijai līdzīgu valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa un interešu deklarēšanas normatīvo regulējumu laika posmā pēc 1991.gada – **Polija, Slovākija un Slovēnija;**
- **treškārt**, tika izvēlēta viena neliela Rietumeiropas valsts ar atšķirīgu valsts amatpersonu uzraudzības sistēmu, nekā Latvijā un ar zemu korupcijas izplatības līmeni – **Dānija.**

Lai realizētu darba uzdevumu, PwC izvērtēja minēto valstu normatīvos aktus ar mērķi identificēt un analizēt likumu normas, kurās ir iekļautas prasības deklarāciju iesniegšanai, kā arī starptautiskus pētījumus un ziņojumus par analizējamās procedūras ieviešanu.

Lai nodrošinātu efektīvu normatīvās situācijas novērtējumu izvēlētajās valstīs un sniegtu secinājumus par katras valsts deklarēšanās sistēmas darbības principiem, vēršam uzmanību uz šādiem aspektiem:

- Valsts amatpersonu deklarācijās iekļautās informācijas izmantošanas mērķi;
- Valsts amatpersonu deklarēšanās pienākumu tiesiskais regulējums;
- Iesaistītās, atbildīgās un kontrolējošās institūcijas analizētajās valstīs;
- Valsts amatpersonu deklarēšanās sistēmu administrēšana, kā arī citu iesniegto deklarāciju izmantošana nepieciešamās informācijas apkopošanā.

Lai arī pētījuma ietvaros nav prasīts veikt analīzi par Latviju, tomēr, ievērojot to, ka valstīs noteiktais normatīvo aktu regulējums ir diezgan atšķirīgs, bija nepieciešama vienota atskaites sistēma. Tādēļ PwC veica analizējamās procedūras normatīvā regulējuma prasību novērtējumu par katru valsti, izveidojot informācijas klasifikācijas sistēmu, kas ir analogiska analizējamām procedūrām Latvijā.

PwC izmantoja šādus informācijas avotus:

- 1) tika apkopota informācija no publiski pieejamajiem datu avotiem – normatīvajiem aktiem, starptautiskajiem ziņojumiem un valstu novērtējumiem un citiem publiski pieejamiem dokumentiem;
- 2) tika pieprasīta informācija no attiecīgās valsts atbildīgajiem dienestiem (skatīt ziņas par informācijas avotiem sadaļā "6. Pārskats ar Pasūtījuma izpildes laikā apzināto valstu valsts amatpersonu deklarāciju administrējošo, kontrolējošo un/vai iesaistīto institūciju skaitu, norādot valsti, institūcijas nosaukumu un adresi").

PwC ir pateicīgs visu aptaujāto valstu dienestiem par atsaucību un sniegtajām rakstiskajām atbildēm uz anketas jautājumiem, kā arī par sadarbību, sniedzot papildus komentārus tiešā komunikācijā.

2. Pētījuma saturs

Pētījums sastāv no divām daļām:

- 1) Vispārīga analīze un secinājumi par pētījuma izlasē iekļauto valsts amatpersonu deklarēšanās sistēmām
- 2) Valsts amatpersonu deklarācijas iesniegšanas, pārbaudes un procesa organizācijas sistēma izlases valstīs

Katras daļas ietvaros tika apskatīts analizējamās procedūras normatīvais regulējums.

Atsevišķi informācija tika apkopota un sniegti secinājumi par šādiem jautājumiem:

- valsts amatpersonu loka noteikšana;
- valsts amatpersonu deklarēšanās pienākuma izpilde dažādiem likuma subjektiem (iedalījumā pa valsts amatpersonu kategorijām, ja ir atšķirības), tai skaitā, kurām personām ir jāsniedz deklarācijas centralizēti un/vai kam ir jāsniedz deklarācijas institūcijas/resora ietvaros;
- deklarējamās informācijas veidi;
- informācijas sniegšanas regularitāte un apjoms;
- deklarāciju apstrādes procedūras (izmantošanas nolūks);
- par uzraudzību un kontroli atbildīgo amatpersonu un institūciju kompetence, pienākumi un tiesības (tai skaitā iesaistītās institūcijas);
- valsts aptaujas ietvaros iegūtā informācija un dati statistikas dati par uzraudzības un kontroles praksi;
- valsts amatpersonu deklarēšanās sistēmas mijiedarbības ar citām sistēmām apraksts.

Pētījuma pielikumā ir norādīti informācijas ieguves avoti un sniegts pārskats ar pētījuma veikšanas ietvaros apzināto valsts amatpersonu deklarāciju administrējošo, kontrolējošo un/vai iesaistīto institūciju, norādot valsti, institūcijas nosaukumu un adresi.

3. Vispārīga analīze un secinājumi par pētījuma izlasē iekļauto valstu valsts amatpersonu deklarēšanās sistēmām

Vispārīgā analīze un secinājumi par pētījuma izlasē iekļauto valstu deklarēšanās sistēmām ir veikta, klasificējot iegūtos datus pēc analogijas ar Latvijā izveidoto valsts amatpersonu deklarēšanās sistēmu.

Latvijā izveidotā valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarēšanas sistēma aptvēruma plašuma un uzraudzības centralizācijas dēļ ir grūti salīdzināma ar līdzīgām procedūrām citās Eiropas Savienības valstīs. Tas izskaidrojams ar to, ka analizējamās procedūras – valsts amatpersonu deklarēšanās, ieviešanas mērķa sasniegšanas mehānismi dažādās valstīs ir ļoti atšķirīgi² un Latvijā ir visaptverošākā deklarēšanās sistēma Eiropā³, aptverot visplašāko amatpersonu loku un sniedzamās informācijas kategorijas.

Vienojošais starptautiskais normatīvais ietvars analizējamās procedūras izlases valstu novērtējumam ir Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvencijas 8.panta 5.punkta prasību izpilde. Konvencija paredz, ka katrai Dalībvalstij, kur tas ir piemēroti un saskaņā ar tās nacionālo normatīvo aktu pamatprincipiem, jāveicina tādu pasākumu un sistēmu ieviešanu, kas nosaka, ka valsts amatpersonām jāsniedz attiecīgajiem dienestiem paziņojumi, tajā skaitā par viņu darbībām ārpus amata pienākumu pildīšanas, nodarbinātību, investīcijām, īpašumu un nozīmīgām dāvanām vai labumiem, **kas saistībā ar viņu kā valsts amatpersonu funkcijām var radīt interešu konfliktu.**

Ievērojot minēto, valstis ievieš sistēmas, kas pēc iespējas efektīvāk palīdzētu novērst faktiskos, potenciālos un šķietamos interešu konfliktus valsts amatpersonu pienākumu izpildē. Tā kā tiek pieņemts, ka interešu konfliktu rašanās cēlonis visbiežāk ir saistīts ar personas pašas vai viņa ģimenes locekļu un tuvāko radnieku personisko vai mantisko ieinteresētību, tad kā pretlīdzeklis šaubām par darbinieka godprātību tiek izmantotas publiskas vai konfidenciālas interešu deklarācijas.

Lai veicinātu atklātību par valsts amatpersonu darbību un vairotu sabiedrības uzticību, augstāko valsts amatpersonu – parlamenta deputātu, izpildvaras un tiesu varas iestāžu vadītāju, interešu deklarācijas galvenokārt ir publiski pieejamas. Savukārt pienākums atstatīties no amatu pilnvaru izpildes interešu konflikta situācijā – faktiski deklarējot savu ieinteresētību noteiktā situācijā (*ad hoc* deklarēšana), ir neatņemama amata pienākumu izpildes sastāvdaļa visu to valsts amatpersonu pienākumu izpildē, kas pieder tiesu varai (tiesnešiem, Latvijā arī prokuroriem), civildienesta ierēdņiem un citām publiskā administrācijā nodarbinātajām personām, kurām ir uzticēti konkrēti pienākumi, kuru izpildē jānodrošina neitralitāte un objektivitāte. Šis tā saucamās *ad hoc* (attiecībā uz gadījumu) deklarācijas pētījuma ietvaros netiek specifiski analizētas, jo nav raksturīgas pētījuma ietvaros analizējamai procedūrai – valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarēšanai. Līdz ar to pētījuma objekts ir pētījuma izlasē iekļautajās valstīs noteiktam valsts amatpersonu lokam paredzētais pienākums iesniegt speciālas deklarācijas, kas satur Latvijas tiesību sistēmai līdzīgu informāciju.

² Skatīt: Eiropas Komisijas Pretkorupcijas ziņojumu 2014: pieejams http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/index_en.htm

³ Eiropas Komisijas pētījumā *Regulating Conflicts of Interest for Holders of Public Office in the European Union A Comparative Study of the Rules and Standards of Professional Ethics for the Holders of Public Office in the EU-27 and EU Institutions* C. Demmke/M. Bovens/T. Henökl/K. van Lierop T. Moilanen/G. Pikker/A. Salminen A study carried out for the European Commission Bureau of European Policy Advisers (BEPA) ir minēts, ka Latvija ir vienīgā no Eiropas Savienības dalībvalstīm, kur normatīvajos aktos ir iekļautas visas (100%) no iespējamām prasībām, kādas vien tika izskatītas pētījuma ietvaros.

Ziņojuma sagatavošanas ietvaros tika veikta sākotnējā salīdzinošā analīze par Latvijas tiesību sistēmai līdzīga satura valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanas, pārbaudes un procesa organizācijas sistēmu Igaunijā, Lietuvā, Dānijā, Polijā, Slovākijā un Slovēnijā (turpmāk – pētījuma izlasē iekļautās valstis), par ko tika panākta vienošanās ar Valsts kontroli. Gala ziņojumā sākotnējā analīze ir precizēta saskaņā ar pētījuma izlasē iekļauto valstu sniegto informāciju un iekļauti dati un ziņas, ko aptaujas ietvaros ir sniegušas valstu atbildīgās institūcijas.

Nemot vērā vienotu obligāti piemērojamu standartu neesamību Eiropas Savienības, Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas vai Eiropas Ekonomiskās zonas dalībvalstīs (turpmāk – reģiona valstis) izlasē tika iekļautas valstis ar Latvijai līdzīgu valsts amatpersonu loku, regulējuma intensitāti un uzraudzības centralizāciju, piemēram, Lietuva un Slovēnija, kā arī tuvākā kaimiņvalsts – Igaunija. Vēl divas Austrumeiropas reģiona valstis – Slovākija un Polija, kur pastāv decentralizēta valsts amatpersonu deklarēšanas un uzraudzības sistēma, kalpo kā atskaites sistēma procedūras organizācijai pēc atšķirīgiem principiem. Šķietami atšķirīgas interešu konflikta novēršanas procedūras, tai skaitā valsts amatpersonu interešu deklarēšana, ir Dānijā, kur nepastāv speciāls viena likuma regulējums. Tomēr, analizējot pēc būtības, piemēram, interešu konfliktu *ad hoc* deklarēšanu procesuālajās darbībās (kriminālprocesa, administratīvā procesa un civilprocesa ietvaros) vai arī publiskās administrācijas pienākumu izpildē, faktiski tā neatšķiras no analogiskām procedūrām Latvijā.

3.1. Analizējamās procedūras tiesiskais regulējums

Eiropas Savienības jaunās dalībvalstis ir daudz vairāk nekā Rietumeiropas valstis pievērsušas uzmanību speciālam atsevišķā likumā paredzētam regulējumam, kurā ir noteikts valsts amatpersonu pienākums novērst interešu konfliktu vai korupciju vai arī abas šīs negatīvās parādības, tai skaitā nodrošināt savas darbības atklātumu un atskaitīšanos visai sabiedrībai, sniedzot publisku deklarāciju. Tajās valstīs, kur ir centralizēts likuma regulējums, visbiežāk ir paredzēta arī centralizēta likuma prasību izpildes uzraudzība. Savukārt, lielākā daļa Rietumeiropas valstu interešu konflikta novēršanu veido atšķirīgi katrā publiskās varas atzarā un hierarhiski organizētās iestādēs izvirza kā īpašu vadības pienākumu cilvēkresursu vadības politikas ietvaros. Līdz ar to tikai parlamentam kā koleģiālam lēmējorgānam, kura locekļi neatrodas savstarpējā hierarhiskā pakļautībā, tiek veidoti pilnīgi atšķirīgi interešu konfliktu novēršanas un noteikumu uzraudzības mehānismi.

Lai Latvijas valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarēšanas sistēma būtu salīdzināma ar citas valsts procedūrām, pētījuma izlasei tika izvēlētas valstis ar līdzīgu normatīvā regulējuma intensitāti (valsts amatpersonām noteiktiem līdzīgiem pienākumiem, ierobežojumiem un aizliegumiem), vienotiem principiem visām valsts amatpersonu grupām un pēc iespējas centralizētu uzraudzības modeli.

Deklarācijas tajās valstīs, kas ir iekļautas pētījuma izlasē no Austrumeiropas (Igaunija, Lietuva, Polija, Slovēnija, Slovākija), lielākoties savstarpēji ir saturiski ļoti līdzīgas, tomēr kopumā ievērojami atšķiras no interešu deklarēšanas sistēmas Dānijā (arī citās Skandināvijas valstīs, piemēram, Zviedrija un Somija). Valsts amatpersonu interešu vai mantiskā stāvokļa deklarēšana Latvijā nav salīdzināma ar tādām valstīm kā Vācija, Austrija, Francija un Īrija, kur līdzīga satura informācija par valsts amatpersonām nav publiski pieejama, tomēr pastāv diezgan stingri iekšējie uzraudzības mehānismi (piemēram, Īrijā izveidota Publiskā amata standartu komisija (*angļu val. The Standards in Public Office Commission*)).

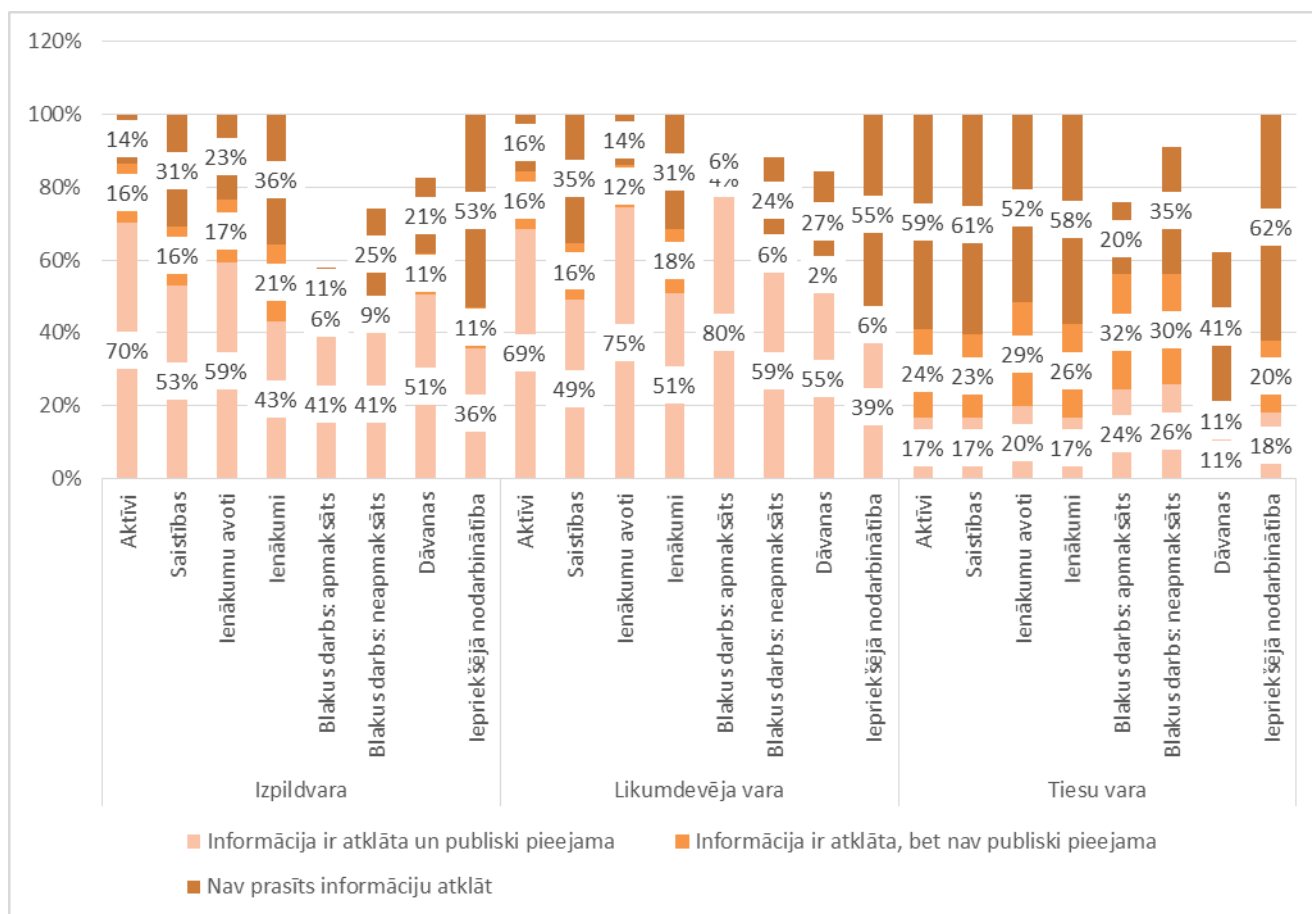
Daudzās valstīs atšķiras deklarācijā sniedzamās informācijas apjoms dažādām valsts amatpersonu grupām, jo ir atšķirīgi ētiskie izaicinājumi atkarībā no tā, cik liela ir amatpersonas rīcības brīvība, ko neierobežo normatīvie akti; tas, vai amatpersonai ir deleģēta vara pieņemt lēmumus vienpersoniski vai arī koleģiāli vai, saskaņojot ar augstākstāvošo hierarhiju.

Salīdzināmie pētījumi par valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa un interešu deklarēšanas sistēmām uzrāda diezgan lielas atšķirības starp valsts amatpersonu grupām, to pienākumu deklarēt informāciju un šīs informācijas publiskumu.

Ekonomiskas sadarbības un attīstības organizācija (ESAO) ir salīdzinājusi rādītājus⁴ par visām tās dalībvalstīm, novērtējot šajās valstīs valsts amatpersonām noteiktos pienākumus deklarēt noteikta veida informāciju un noteiktus aizliegumus un ierobežojumus. Salīdzinošajā pārskatā ir redzams, ka atšķirīgām valsts amatpersonu grupām attīstītākajās pasaules valstīs (Latvija nav iekļauta, bet no pētījumā iekļautajām valstīm ir iekļautas – Dānija, Igaunija, Polija, Slovākija, Slovēnija) ir noteikti atšķirīgi ierobežojumi un aizliegumi.

Kā to attēlo **Ilustrācija 1. Pārskats par ESAO dalībvalstīs izpildvarā, lēmējvarā un tiesu varā valsts amatpersonām noteiktajiem deklarējamās informācijas veidiem**, lielākajā daļā ESAO dalībvalstu likumdevēja un izpildvaras amatpersonām ir raksturīga valsts amatpersonu deklarēšanās, atklājot informāciju publiski, turpretī tiesu varas amatpersonas pārsvarā ESAO dalībvalstu informāciju publiski nesniedz.

Ilustrācija 1. Pārskats par ESAO dalībvalstīs izpildvarā, lēmējvarā un tiesu varā valsts amatpersonām noteiktajiem deklarējamās informācijas veidiem

Pētījuma izlasē iekļauto valstu valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa vai interešu deklarēšanu reglamentējošie normatīvie akti:

Igaunija

Pretkorupcijas likums⁵, izsludināts 2012.gada 20.jūnijā. 1.§ nosaka tiesisko pamatu korupcijas novēršanai, pildot publiskos pienākumus un atbildību par noteikto pienākumu pārkāpšanu.

Lietuva

⁴ <http://www.oecd.org/corruption/ethics/managingconflictinterestinthepublicservice.htm>

Likums par sabiedrisko un privāto interešu atbilstību civildienestāⁱⁱ (LAPPICS), kā arī Likums par rezidentu mantiskā stāvokļa deklarācijuⁱⁱⁱ (attiecas uz visiem rezidentiem, tostarp personām parlamentā, kā arī uz tiesnešiem un prokuroriem).

Polija

Polijā kopumā ir 24 likumi, kuros ir noteikts attiecīgās jomas amatpersonām deklarēšanas pienākums, tomēr speciālajā likumā – Likumā par uzņēmējdarbību ierobežojošām aktivitātēm personām, kas pilda valsts funkcijas^{iv} (pieņemts saukt par Pretkorupcijas likumu) ir noteikti visām amatpersonām vienādi darbības pamatprincipi. Uz noteiktas jomas amatpersonām tiek attiecināti speciāli likumi, piemēram, Likums par deputāta vai senatora pilnvaru izmantošanu (parlamenta deputātiem). Kopumā Polijā ir 14 valsts amatpersonu interešu deklarāciju formas, kas satura ziņā ir ļoti līdzīgas un atšķiras tikai daži elementi.

Dānija

Nav centrāla likuma, uzsvars tiek likts nevis uz uzraudzību un pārbaudēm, bet gan uz ētiskas rīcības popularizēšanu, apmācībām un sabiedrības uzticības valsts pārvaldei veicināšanu.

Savukārt uz izpildvaru attiecas Publiskās administrācijas likums un Publiskās pārvaldes ētiskas uzvedības kodekss^v. Publiskās administrācijas likums nosaka, ka amatpersonai (arī koleģiālu orgānu sastāvā) ir jādeklarē (jāpaziņo) jebkuras aizdomas par savu personisko vai finansiālo interešu konfliktu augstākstāvošai amatpersonai, kam ir jāpieņem lēmums par tālāku rīcību. Ikviens ministrs, saskaņojot ar Tieslietu ministru, var izdot speciālus noteikumus padotībā esošajām institūcijām par personisko vai finansiālo ieinteresētību.

Publiskās administrācijas likums nosaka vienotus noteikumus izpildvaras valsts amatpersonām par rīcību interešu konflikta gadījumā (diskvalifikācijas noteikumi), bet nav paredzēta publiska interešu vai mantiskā stāvokļa deklarēšana.

Dānijas parlamenta noteikumi par Dānijas parlamenta deputātu brīvprātīgu darba vietu un finanšu interešu atklāšanu nav pieņemti kā likums, bet kā vadlīnijas, kas nav obligāti saistošas.

Tiesvedības akts un tiesas procedūras regulējošie normatīvie akti administratīvajā, civilajā un kriminālprocesā regulē diskvalifikācijas noteikumus tiesnešiem, prokuroriem un izmeklētājiem.

Slovākija

Konstitucionālais likums par sabiedrības interešu aizsardzību, pildot valsts amatpersonas pienākumus (Nr.357/2004.)^{vi}

Likums par pašvaldībām (Nr. 369/1990)^{vii}

Likums par darbību sabiedrības interesēs (Nr. 552/2003)^{viii}

Likums par pašvaldību īpašumu (Nr. 138/1991)^{ix}

Slovēnija

Integritātes un korupcijas novēršanas likums^x

3.2. Valsts amatpersonas statusa noteikšana un deklarēšanās pienākums

ANO Pretkorupcijas konvencija paredz ļoti plašu jēdziena “valsts amatpersona” aptvērumu, ko attēlo Ilustrācija 2. Pārskats par jēdziena «valsts amatpersona» aptvērumu ANO pretkorupcijas konvencijā. Šī dokumenta izpratnē «valsts amatpersona» ir jebkura persona, kura ieņem vēlētu vai ieceltu, atalgotu vai neatalgotu likumdevējvaras, izpildvaras, valsts pārvaldes vai tiesu varas amatu, vai arī kura veic publiskas funkcijas, tajā skaitā valsts aģentūrā vai valsts uzņēmumā, vai sniedz publisko pakalpojumu, kā to paredz nacionālie normatīvie akti.

Ilustrācija 2. Pārskats par jēdziena «valsts amatpersona» aptvērums ANO pretkorupcijas konvencijā

Nosacījumus valsts amatpersonas statusa noteikšanai pētījuma izlasē iekļautajās valstīs ataino Tabula 1. Valsts amatpersonas statusa (personas, kam jāsniedz deklarācija) noteikšana.

Vairākās valstīs (piemēram, Igaunijā un Dānijā – no pētījuma izlasē iekļautajām valstīm, bet tāpat ir arī, piemēram, citās Skandināvijas valstīs) valsts amatpersonas statusa iegūšana nenozīmē, ka visiem šā statusa ieguvējiem ir uzdots pienākums sniegt deklarāciju, jo valsts amatpersonu loks ir plašāks, nekā to personu loks, kam ir pienākums sniegt regulāras deklarācijas. Savukārt, piemēram, Polijā deklarācijas saistībā ar valsts amata pienākumu izpildi ir jāsniedz personu lokam, kas ir plašāks kā tās, kam ir valsts amatpersonas statuss. Informācija par valsts amatpersonu loku apkopota Tabula 2. Amatpersonu loks, kam jāsniedz deklarācija (✓ - attiecināms, X – nav attiecināms).

Lielākajā daļā valstu valsts amatpersonu loks, kas sniedz deklarācijas, ir stingri noteikts saskaņā ar likumā iekļautu sarakstu – Lietuva, Slovēnija, Polija, Slovākija, līdzīgi kā to Latvijā paredz IKNL 4.panta pirmā daļa. Igaunijā ir divējāda sistēma – ir paredzēts amatpersonu loks, kam ir obligāts pienākums sniegt deklarācijas, bet vienlaikus ir dota iespēja iestāžu vadītājiem, izvērtējot nepieciešamību, paplašināt deklarāciju sniedzēju loku pēc saviem ieskatiem atkarībā no tā, kādi riski ir novērtēti attiecīgo personu darbībā.

Nevienā no pētījuma izlasē iekļautajām valstīm nav iespējams identificēt, ka valsts amatpersonu loka noteikšana pastāvētu nevis pēc amata nosaukuma, bet pēc amata pilnvaru apjoma, kā to Latvijā paredz IKNL 4.panta otrā un trešā daļa (*Par valsts amatpersonām uzskatāmas arī personas, kurām, pildot amata pienākumus publiskas personas institūcijās, saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir tiesības*). Analizējot Lietuvas normatīvo ietvaru, secināms, ka sākotnējais līdzīga satura regulējums ir izslēgts pēc likuma grozījumiem.

Visbiežāk (visās pētījuma izlasē iekļautajās valstīs) valsts amatpersonu deklarēšanās pienākums tiek attiecināts tieši uz parlamenta deputātiem, jo vēlētājs un sabiedrība kopumā ir vienīgais institūts, kas var uzraudzīt viņu darbību. Otrs visplašāk aptvertais deklarēšanās subjektu loks ir augstākās izpildvaras amatpersonas. Ierindas civildienesta ierēdņiem un pamatlīmeņa valsts un pašvaldību iestāžu darbiniekiem deklarācijas ir jāsniedz arī Lietuvā, bet tās visbiežāk nav publiski pieejamas (publicētas tiek tikai augstākā līmeņa amatpersonu deklarācijas) un Slovēnijā, kur tās līdzīgi kā Latvijā visas ir publiski pieejamas.

No visām pētījumā iekļautajām valstīm tikai Igaunijā valsts amatpersonu loks, kurām ir jāsniedz deklarācijas, var mainīties un nav likumā definēts pilnībā. Igaunijā likumā ir nosauktas amatpersonu darbības jomas, kurās iestādes vadītājs pieņem lēmumu par nepieciešamību amatpersonām publiski deklarēties. Tiesības prasīt iesniegt deklarācijas attiecas uz gadījumiem, kad amatpersonai ir pilnvaras rīkoties ar publiskiem resursiem vai

realizēt pārkāpumu izmeklēšanas vai izskatīšanas pilnvaras, vai arī izskatīt administratīvā pārkāpuma procedūras.

Institūcijas vadītāji, kas nosaukti likumā, ja viņi uzskata par nepieciešamu, ka noteiktām viņu padotības amatpersonām ir nepieciešams iesniegt deklarāciju, var uzlikt šādu pienākumu.

Tabula 1. Valsts amatpersonas statusa (personas, kam jāsniedz deklarācija) noteikšana

	Igaunija	Lietuva	Polija	Dānija	Slovākija	Slovēnija
<i>Vai amatpersonas ir definētas pēc amata saskaņā ar sarakstu:</i>	Visi publiskajā sektorā nodarbinātie ir valsts amatpersonas, uz viņiem attiecas interešu konflikta un citi ierobežojumi un aizliegumi. Visas valsts amatpersonas deklarācijas neiesniedz, bet tikai noteikti amatpersonu loks.	Galvenie tiesību akti attiecas uz visām personām, kas atrodas civildienestā, tostarp parlamentāriem deputātiem, tiesnešiem un prokuroriem.	Likumā ir uzskaitīti amatu nosaukumi amatpersonām, kurām ir jāsniedz deklarācijas.	Nav tāda speciāla valsts amatpersonas statusa - visi publiskajā sektorā nodarbinātie ir valsts amatpersonas. Parlamenta deputāti, kas sniedz deklarācijas, ir definēti.	Valsts amatpersonas, uz kurām attiecas likums nosaka saskaņā ar likumā noteiktu sarakstu	Funkcionāri ⁵ un civildienesta ierēdņi ir personas, kam ir jāiesniedz deklarācijas. Funkcionāri ir Parlamenta, nacionālās padomes locekļi, republikas prezidents, premjerministrs, ministri, valsts sekretāri, tiesneši, prokurori, pašvaldības un valsts iestāžu funkcionāri, Eiroparlamenta deputāti u.c.

Tabula 2. Amatpersonu loks, kam jāsniedz deklarācija (✓ - attiecināms, X – nav attiecināms)

	Igaunija	Lietuva	Polija	Dānija	Slovākija	Slovēnija
<i>Parlamenta deputāti</i>	✓	✓	✓	Jā, ja paši vēlas deklarēt pēc savas iniciatīvas	✓	✓
<i>Tiesneši</i>	✓	✓	✓	Tikai par ienākumiem no citiem amatiem	Tikai Konstitucionālās tiesas tiesneši un Augstākās tiesas priekšsēdētājs un viņa vietnieki, kā arī Tieslietu padomes locekļi.	✓
<i>Prokurori</i>	Ja nosaka iestādes vadītājs ⁶	✓	✓	X	Tikai Ģenerālprokurors	✓

⁵ Lietots dokumenta angļiskajā tulkojumā izmantotais termins.

⁶ Igaunijas Pretkorupcijas likums paredz, ka augstākajām amatpersonām ir tiesības noteikt padotībā esošo amatpersonu pienākumu sniegt deklarācijas, ja šo personu kompetencē ir rīkoties ar publiskajiem resursiem vai veikt procedūras, kas saistītas ar pārkāpumu konstatēšanu vai administratīvajām procedūrām un nav citu efektīvāku līdzekļu kā novērst korupcijas riskus.

	Igaunija	Lietuva	Polija	Dānija	Slovākija	Slovēnija
<i>Izpildvaras augstākās amatpersonas</i>	√	√	√	X	√ <i>(valsts sekretārs un iestāžu vadītāji, citu neatkarīgo iestāžu vadītāji)</i>	√
<i>Citi civildienesta ierēdņi</i>	Ja nosaka iestādes vadītājs	√	√	X	X	√
<i>Publisko personu kapitālsabiedrību valdes amatpersonas</i>	Ja nosaka iestādes vadītājs	√	√	X	Tikai valdes locekļi	√
<i>Pašvaldību deputāti</i>	√	√	√	X	Domes priekšsēdētājs, lielāko pašvaldību deputāti	√
<i>Pašvaldību ierēdņi</i>	Ja nosaka iestādes vadītājs	√	√	X	X	√
<i>Valsts kontrolieris un darbinieki</i>	Ja nosaka iestādes vadītājs	√	X	X	Tikai valsts kontrolieris un viņa vietnieki	√
<i>Centrālā banka</i>	Ja nosaka iestādes vadītājs	√	√	X	Tikai vadītājs	Vadītājs
<i>Citi</i>	Ja nosaka iestādes vadītājs		Veselības konsultanti Prokurori Publisko pensiju asociācijas vadība			Iepirkuma speciālisti

3.4. Valsts amatpersonu deklarēšanās pienākums

Vairākās pētījuma izlasē iekļautajās valstīs (faktiski lielākajā daļā Eiropas Savienības un EEZ valstu) valsts amatpersonas sniedz deklarācijas augstākstāvošajām amatpersonām, kas nodrošina attiecīgo valsts amatpersonu uzraudzību ikdienā un novērš lēmumu pieņemšanu interešu konflikta situācijā. Tā, piemēram, Dānijā, Slovākijā un Polijā deklarācijas tiek sniegtas faktiski augstākstāvošajam orgānam, kam ir pārskats par publiskās amatpersonas amata pienākumiem un faktisko darbību. Slovākijā attiecībā uz pašvaldību domēm ir noteikts, ka tām ir jāizveido koleģiāli lēmējorgāni – komisijas, kas uzrauga iesniegto deklarāciju satura atbilstību likuma prasībām un deklarāciju savlaicīgu iesniegšanu.

Centralizēta deklarāciju iesniegšana līdzīgi kā Latvijā ir Igaunijā, Lietuvā un Slovēnijā. Šāda sistēma nodrošina vienveidīgu pieeju un iespējas deklarācijas iesniegt elektroniski. Tikai Lietuvā tāpat kā Latvijā deklarācijas tiek iesniegtas nodokļu administrācijas iestādei. Polijā nodokļu administrācijai ir pienākums pārbaudīt izlases veidā pārbaudīt parlamenta deputātu, tiesnešu, tiesībsargājošo iestāžu un pašvaldības vadītāju deklarācijas.

Visās pētījuma izlasē iekļautajās valstīs, izņemot Poliju, galvenā loma valsts amatpersonu interešu deklarēšanas sistēmas ārējā uzraudzībā ir koleģiāliem orgāniem – komisijām vai padomēm. Tā ir lielākā atšķirība no Latvijas, kur uzraudzību nodrošina izpildvaras orgāni – tiesību aizsardzības iestāde un nodokļu administrācijas iestāde. Polijā deklarāciju pārbaudes procedūra nav tik noteikti regulēta kā Latvijā, jo dažādas institūcijas savas kompetences ietvaros var veikt pārbaudes.

Visām Austrumeiropas valstīm (izņemot Igauniju) normatīvajos aktos ir ļoti detalizēti noteikti ierobežojumi valsts amatpersonām nodarboties ar blakus darbu, tādēļ tiek deklarētas citas darba vietas un darba rezultātā gūtie ienākumi. Tā ir lielākā atšķirība no Rietumeiropas valstu, tai skaitā Dānijas, procedūrām, kur sīki tiek analizēts katra noteiktā ierobežojuma mērķis un būtība, kāda ir tā ietekme uz amata pilnvaru izpildi. Līdz ar to gandrīz nevienā tā saucamajā “vecajā demokrātijā” nav noteikti aizliegumi parlamenta deputātiem kā tautas pārstāvjiem, kas ir ievēlēti amatā tikai uz noteiktu laiku, ieņemt amatu pie cita darba devēja, ja vien tas nav amats izpildvarā (varas dalīšanas principa ievērošana). Arī amatu savienošanas un blakus darbu deklarēšanas pienākumi netiek tik skrupulozi noteikti kā Latvijā, jo netiek uzskatīts, ka blakus darbs pats par sevi rada interešu konfliktu.

4. Valsts amatpersonu deklarācijas iesniegšanas, pārbaudes un procesa organizācijas sistēma izlases valstīs

4.1 Valsts amatpersonu deklarēšanās pienākuma vispārīgais mērķis, subjektu pienākumi

Kā redzams no informācijas Tabula 3. Valsts amatpersonu deklarēšanās pienākuma vispārīgais mērķis, subjektu pienākumi attiecībā uz deklarēšanos informācijas sniegšanas mērķi visās valstīs ir līdzīgi un kopumā attiecas uz valsts amatpersonu pienākumu godprātīgu izpildi sabiedrības interesēs, izslēdzot personisko interešu ietekmi uz darba pienākumu izpildi. Valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarācija ir tikai viens elements šī mērķa sasniegšanā, kura specifiskais mērķis ir valsts amatpersonas darbības atklātības nodrošināšana. Faktiski šīs deklarācijas ir kā šķērspārbaudes elements, kas publiski pieejamā veidā apliecina, ka amatpersonas mantisko stāvokli neietekmē privāti veikti darījumi, izmantojot amatpersonu statusu, un citi interešu konfliktu kontroles mehānismi strādā efektīvi.

Igaunijas, Dānijas, Polijas un Slovākijas atbildīgo institūciju pārstāvji īpaši uzsver, ka regulāro mantiskā stāvokļa deklarāciju lielākā loma ir sabiedrības informēšana, nevis interešu konfliktu novēršana. Līdz ar to neitrālas amata pienākumu izpildes galvenais nosacījums ir tiešo vadītāju vai to personu, kas ieceļ amatpersonu amatā ikdienā nodrošinātā uzraudzība, nevis *post factum* ārējā kontrole.

Tabula 3. Valsts amatpersonu deklarēšanās pienākuma vispārīgais mērķis, subjektu pienākumi attiecībā uz deklarēšanos

	Igaunija	Lietuva	Polija	Dānija	Slovākija	Slovēnija
<i>Likuma mērķis</i>	Likuma mērķis ir nodrošināt godīgu un objektīvu publisko pienākumu izpildi.	Deklarēšanās mērķi ir saistīti galvenokārt ar interešu konflikta novēršanu. Tiesnešiem un prokuroriem, kā arī izpildvaras amatpersonām nav pienākuma sniegt deklarācijas.	Likuma mērķis ir ierobežot tikai ārpus darba ekonomiskās aktivitātes augstākā līmeņa valsts amatpersonām.	Parlamenta deputātu brīvprātīgā interešu un blakus darbu deklarēšana saskaņā ar Folketinga standartu komitejas un parlamenta prezidija lēmumu ir pielīdzināma ētikas noteikumiem, nevis likumam. Dokumentu mērķis ir nodrošināt individuālu parlamenta deputātu darbības atklātību.	Likuma mērķis ir valsts amatpersonu interešu konflikta novēršana un nesavienojamu ar darba pienākumu izpildi ārpus darba aktivitāšu noteikšana.	Likuma būtiskākie mērķi ir nodrošināt neatkarīgu valsts amatpersonu pienākumu izpildi un godprātības (integritātes) nodrošināšanu, interešu konfliktu novēršanu, korupcijas novēršanu un sabiedrības informēšanu Veicināt un pastiprināt indivīdu un institūciju pienākumu uzņemties atbildību
<i>Valsts amatpersonu pienākumi</i>	Pienākums atklāt intereses Tai amatpersonai, kam ir pienākums iesniegt deklarāciju (deklarantam) ir pienākums deklarēt: informāciju par tās īpašumā esošajiem īpašumiem un citiem apstākļiem, kas var iespējami ietekmēt deklaranta amata pienākumu izpildi, ar mērķi atklāt informāciju par uztverto ieinteresētību un padarīt šīs intereses pārbaudāmas. Aizliegts slēpt informāciju, kas ir būtiska korupcijas risku novērtēšanai un iesniegt nepareizu informāciju.	Amatpersonām ir pienākums deklarēt savas un sava dzīvesbiedra privātās intereses. Amatpersonai deklarācijā ir jāsniedz arī noteikta apjoma informācija par savu laulāto vai kopdzīves partneri, izņemot gadījumā, ja viņi nedzīvo kopā.	Amatpersonām ir pienākums iesniegt reģistram sākotnējo deklarāciju un to atjaunot, tiklīdz (30 dienu laikā) kā ir notikušas izmaiņas.	Atklāt personiskās vai finanšu intereses, kas var negatīvi ietekmēt godprātīgu, objektīvu un neitrālu amata pienākumu izpildi.	Valsts amatpersonām ir pienākums iesniegt rakstisku deklarāciju par blakus darbu, nodarbošanos un īpašuma attiecībām (30 dienu laikā, kopš stāšanās amatā) vai arī katru gadu līdz 31.martam par iepriekšējo gadu.	Lai neitrāli pildītu funkcijas, amatpersonai mēneša laikā no amata pildīšanas uzsākšanas vai beigšanas dienas ir jāiesniedz Komisijai mantiskā stāvokļa deklarācija. Deklarāciju sniedz darba devējam, kurš savukārt iesniedz to Komisijai. Ja sniegtajā informācijā ir būtiskas izmaiņas (izņemot ienākumus, ko Komisija aktualizē pati), tad katru gadu līdz 31.janvārim jāsniedz informācija par grozījumiem deklarācijā.

4.2. Valsts amatpersonu deklarēšanās mērķi

Pētījuma izlasē iekļautās valstis jautājumā par deklarēšanas mērķi ir vienisprātis, ka galvenais uzdevums ir “sabiedrības informēšana” un “interesu konfliktu novēršana” – skatīt informāciju Tabula 4. Valsts amatpersonu deklarēšanās mērķi (✓ - *atbilst*; X – *neatbilst*). Vismazāk piekrīt apgalvojumam, ka deklarācijas izmantojamas nodokļu nomaksas kontrolē. Institūcijas nav vienprātīgas jautājumā, vai šādas deklarācijas ir korupcijas novēršanas elements. Tas izskaidrojams ar to, ka tikai dažās valstīs (Igaunija, Slovēnija, Polija) likums specifiski sasaista valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarāciju sniegšanu ar koruptīvu noziedzīgu nodarījumu novēršanu.

Tabula 4. Valsts amatpersonu deklarēšanās mērķi (✓ - *atbilst*; X – *neatbilst*)

	Igaunija	Lietuva	Polija	Dānija	Slovākija	Slovēnija
<i>Interesu konfliktu novēršana</i>	✓	✓	✓	✓	✓	✓
<i>Korupcijas novēršana</i>	✓	✓	✓	X	X	✓
<i>Nodokļu nomaksas kontrole</i>	X	✓	✓	X	X	X
<i>Sabiedrības informēšana</i>	✓	✓	✓	✓ (<i>Parlamenta deputātiem</i>), X (<i>tiesnešiem – neitralitātes tiesas spriešanā, prokuroriem – lietas izmeklēšanā, nodrošināšanā</i>).	✓	✓

4.3. Deklarācijas iesniegšanas veids un adresāts

Kā tas ir redzams **Tabula 5. Valsts amatpersonu deklarēšanās pienākuma izpilde – kādā veidā un kam tiek iesniegta deklarācija**, mazākajās valstīs ar attīstītu informācijas tehnoloģiju sistēmu – Igaunijā un Slovēnijā, ir ieviesta elektroniska deklarēšanās sistēma. Lietuvā vēl arvien pastāv iespēja nesniegt elektroniski. Dānijā norāda, ka deklarācijas tiek sniegtas elektroniski, tomēr tas notiek brīvā formātā.

Tabula 5. Valsts amatpersonu deklarēšanās pienākuma izpilde – kādā veidā un kam tiek iesniegta deklarācija

Igaunija	Lietuva	Polija	Dānija	Slovākija	Slovēnija
Elektroniski Ministru kabineta izveidotam reģistram.	Deklarācijas tiek iesniegtas lielākoties elektroniski Valsts nodokļu inspekcijā (pakļauta Finanšu ministrijai) par viena kalendārā gada periodu katru gadu līdz 2. maijam un tiek uzglabātas datu bāzē.	Deklarācija tiek iesniegta kompetentajai institūcijai Premjera izveidotai komitejai vairākos eksemplāros, kas pārbauda iesniegto datu pareizību un nodod deklarāciju tālākai pārbaudei Nodokļu administrēšanas iestādē.	Parlamenta deputāti iesniedz standarta deklarācijas formu parlamenta Juridisko pakalpojumu birojā, kur tās pareizību pārbauda atbildīgais civildienesta ierēdnis. Tiesneši katru gadu līdz 1. februārim ziņo tiesas vadītājam par papildus ieņemtajiem amatiem un tur saņemto atalgojumu. Prokurori deklarācijas nesniedz. Saskaņā ar Izpildvaras uzvedības noteikumiem (ētikas kodekss) ir noteikts, ka valsts amatpersonas drīkst savienot savu amatu ar citu amatu, ja vien attiecīgajā institūcijā nav specifiski noteiktas citas prasības. Institūcijās var būt noteikumi, ka amatpersonai ir jāziņo par citu nodarbošanos savai vadībai.	Uz valsts amatpersonu darbību tiek attiecinātas divu veidu deklarācijas: 1) Personisko interešu deklarācija – tiek sniegta attiecīgajai institūcijai, kurā tiek izskatīts jautājums, kas ir saistīts ar valsts amatpersonas personīgajām interesēm 2) Ieņemamo amatu, nodarbinātības un nodarbošanos, kā arī ekonomiskā stāvokļa deklarācija – tiek sniegta augstākstāvošam koleģiālam lēmējorgānam. Pašvaldību mēri sniedz domes deputātu izveidotai komisijai, teritoriālo pašvaldību amatpersonas sniedz speciāli izveidotai padomei; publisko universitāšu rektori sniedz universitātes senātam; visas citas amatpersonas sniedz speciāli izveidotai Nacionālās padomes komitejai.	Deklarācija jāiesniedz tiešsaistē Korupcijas novēršanas komisijai saistībā ar Integritātes un korupcijas novēršanas aktu. Deklarācijas elektroniskā forma ir pieejama Komisijas mājaslapā.

4.4. Deklarējamās informācijas veidi un apjoms

Pārskatā par deklarējamu informāciju, kas atspoguļots Tabula 6. Deklarējamās informācijas veidi un apjoms, redzams, ka sniegtās informācijas veidi ir atšķirīgi dažādās valstīs. Līdzīgi kā ESAO pētījumā konstatētais (skat. Ilustrācija 1. Pārskats par ESAO dalībvalstīs izpildvarā, lēmējvarā un tiesu varā valsts amatpersonām noteiktajiem deklarējamās informācijas veidiem), deklarējamās informācijas veidi ļoti lielā mērā ir atkarīgi no diviem faktoriem – kāds ir deklarēšanās mērķis un kuras informācijas aizsardzība tiek uzskatīta par valsts amatpersonu privātuma aizsardzības elementu. Pētījuma izlasē mērķtiecīgi tika iekļautas valstis, ar kurām Latvijas tiesiskā situācija būtu salīdzināma, tādēļ ļoti būtiskas atšķirības nav novērojamas, izņemot attiecībā uz Dāniju. Tomēr, izskatot GRECO IV kārtas novērtējuma ziņojumus par korupcijas novēršanu dalībvalstīs attiecībā uz parlamentu, tiesu varas un prokuratūras amatpersonām, ir redzams, ka pētījuma izlasē iekļauto valstu grupa ir tā, kuras regulējums ir viens no savstarpēji līdzīgākajiem. Ļoti retos gadījumos ir jāsniedz informācija par ienākumiem no pamatdarba publiskā institūcijā, jo šī informācija jau ir valsts rīcībā. Turklāt lielā daļā valstu deklarācijas ir jāsniedz nevis katru gadu, bet tad, kad iepriekš sniegtajā informācijā ir notikušas būtiskas izmaiņas.

Visās pētījuma izlasē iekļautajās valstīs tiek deklarētas blakus darba vietas un īpašumtiesības komercsabiedrībās.

Tabula 6. Deklarējamās informācijas veidi un apjoms (√ - atbilst; X – neatbilst)

Informācijas veids	Igaunija	Lietuva	Polija	Dānija	Slovākija	Slovēnija
<i>Par kuru grupu amatpersonām ir norādīti deklarējamās informācijas veidi</i>	Visas valsts amatpersonu grupas, kam jāsniedz deklarācija.	Visas valsts amatpersonu grupas.	Visas valsts amatpersonu grupas, kam jāsniedz deklarācija.	Parlamenta deputāti un tiesneši.	Visas valsts amatpersonu grupas, kam jāsniedz deklarācija.	Visas valsts amatpersonu grupas
<i>Vispārīgā informācija</i>	√	√	√	√	Apliecinājums par atbilstību likuma prasībai par papildus nodarbošanos ierobežojumiem.	√
<i>Personas identifikācija</i>	√	√	√	√	√	√
<i>Ienākumi no pamatdarba publiskā institūcijā</i>	√	√	√	X	X	√
<i>Ienākumi no blakus darba</i>	√	√	√	X	√	√ (visi ienākumi, kas apliekami ar ienākumu nodokli)

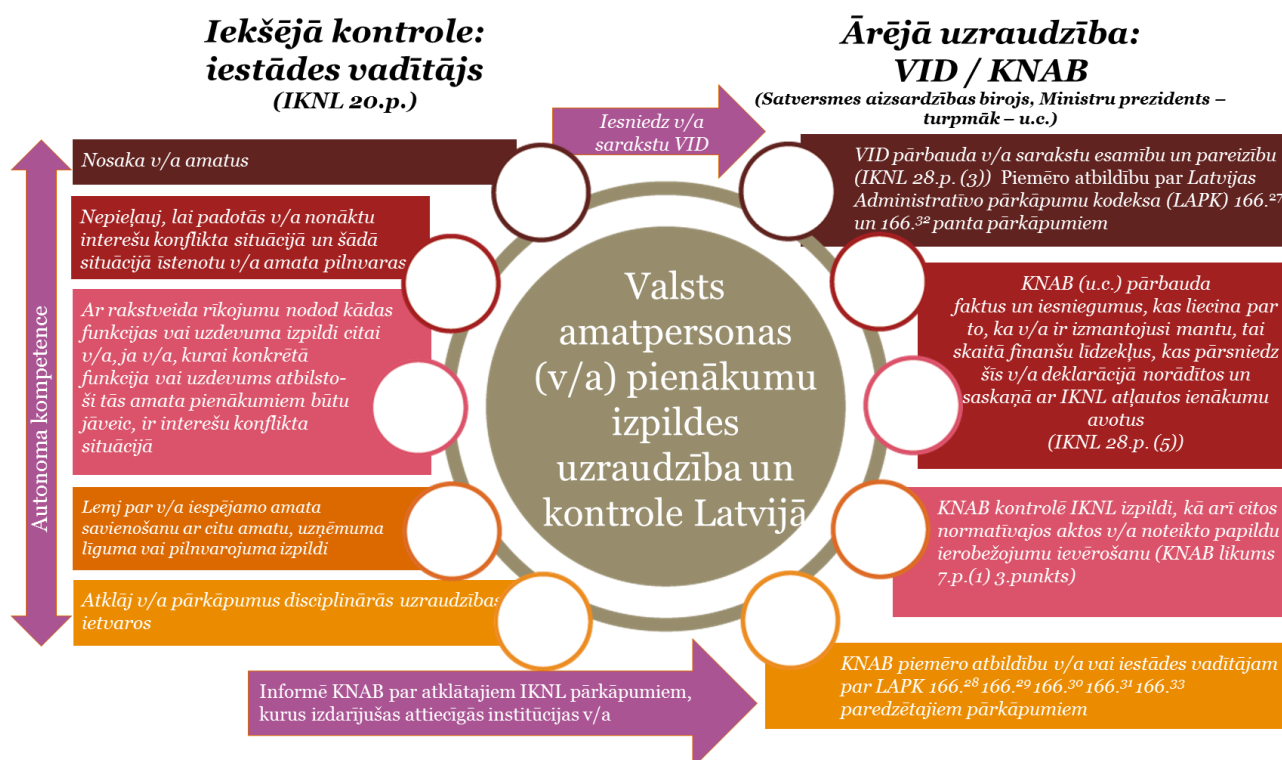
Informācijas veids	Igaunija	Lietuva	Polija	Dānija	Slovākija	Slovēnija
<i>Blakus darba vietas, ieņemamie amati</i>	√	√	√	√ (parlamenta deputāti, tiesneši), X (citām valsts amatpersonu grupām, ja vien tas nav noteikts ar iestāžu iekšējiem noteikumiem).	√	√
<i>Īpašumtiesības komercsabiedrībās</i>	√	√	√	√ (ja aktīvu vērtība <u>deputātiem</u> pārsniedz EUR 10,500)	√ (virs minimālajām mēnešalgām)	35 √
<i>Nekustamais īpašums</i>	√	√	√	X	√	√
<i>Dāvanas</i>	√	√	X	√ (virs EUR 400, attiecas arī uz ceļojumiem uz ārvalstīm, ziedojumiem, vēlēšanu kampaņām un finanšu palīdzību)	X	√
<i>Parādsaistības</i>	√	√ (virs EUR 1,448)	√ (virs EUR 2,400)	X	√ (virs minimālajām mēnešalgām)	35 √ (virs EUR 10,000)
<i>Aizdevumi</i>	√	√ (virs EUR 1,448)	X	X	X	√ (virs EUR 10,000)
<i>Darījumi</i>	X	√	√	√	X	√
<i>Darījumu partneri</i>	X	√	√	X	X	Nav zināms

Informācijas veids	Igaunija	Lietuva	Polija	Dānija	Slovākija	Slovēnija
<i>Vērtspapīri</i>	✓	✓ (virs EUR 1,448)	✓	X	X	✓
<i>Radnieki, laulātie</i>	✓	✓	Tikai īpašums	kopīgais X	Tikai tad, ja tiek norādīts personu, kas dzīvo ar amatpersonu vienā mājsaimniecībā. ekonomiskais stāvoklis par deklarējamām pozīcijām.	X (izņemot, ja bijusi prasība no Pretkorupcijas komisijas)
<i>Transportlīdzekļi, kustamais īpašums</i>	✓	✓	✓ (ja vienības vērtība ir virs EUR 2,400)	X	✓ (ja vienības vērtība ir virs 35 minimālajām mēnešalgām katrai vienībai)	✓
<i>Cita informācija</i>	✓	✓	X	Līgumi vienošanās esošajiem, bijušajiem un turpmākajiem darba devējiem neatkarīgi no tā, vai darbs ir atalgots vai arī ir piešķirts bezalgas atvaļinājums.	vai ar jāpievieno administrācijas iestādes apliecinājums, ka ir saņemta iedzīvotāju ienākumu nodokļa deklarācija.	✓ (Nodokļu maksātāja numurs, iepriekšējais amats, uzkrājumi virs EUR 10,000)

4.4. Deklarāciju administrēšanā, pārbaudē iesaistīto institūciju funkcijas un to kompetence

Latvijā normatīvie akti nosaka valsts amatpersonas pienākumu ievērošanas uzraudzības un kontroles funkciju sadali starp iestādes vadītāju (atšķirīgs regulējums ir attiecībā uz padoto vai neatkarīgu amatpersonu pienākumu izpildi – skat. IKNL 20.pants) un ārējās uzraudzības institūcijām, ko detalizēti attaino Ilustrācija 3. Pārskats par deklarāciju administrēšanā, pārbaudē iesaistīto institūciju funkcijām un to kompetenci Latvijā.

Ilustrācija 3. Pārskats par deklarāciju administrēšanā, pārbaudē iesaistīto institūciju funkcijām un to kompetenci Latvijā.

Pēc analogijas ar IKNL paredzēto attiecīgās iestādes vadītāja kompetenci nodrošināt iekšējo kontroli un IKNL noteikto ārējās kontroles un uzraudzības pienākumu sadali starp VID un KNAB, līdzīgs lomu sadalījums starp iekšējo kontroli un ārējo pārraudzību ir lielākajā daļā no pētījuma izlasē iekļautajām valstīm, kam ir centralizēts likuma regulējums.

Igaunija

Igaunijā ir decentralizēta uzraudzības sistēma – uzraudzības atbildība ir amatpersonas augstākajai iestādei. Ja tādas nav, tad koleģiālam lēmējorgānam. Par uzraudzību atbildīgajai personai ir tiesības pieprasīt paskaidrojumus no deklaranta vai jebkuras ar deklarantu saistītās trešās personas par deklarācijas saturu neatkarīgi no deklarācijas iesniegšanas datuma vai arī no deklarācijas neiesniegšanas cēloņiem. Pārbaudes veicējam ir tiesības uzsākt pārbaudi un saņemt informāciju par deklarantu no kredītiestādēm, valsts un pašvaldības datubāzēm tajā apjomā, kas nepieciešams deklarācijas pārbaudei, tai skaitā no reģistra par deklarācijas iesniegšanas faktu un saturu. Pārbaudes veicējam ir jāprotokolē pārbaudes darbības un rezultāti jāpaziņo reģistram. Rupju pārkāpumu gadījumā informācija ir nosūtāma uz prokuratūru. Reģistra turētājam ir tiesības iegūt informāciju no valsts datubāzēm par deklarantiem, lai piemērotu likumā noteiktās pilnvaras.

Pārkāpumu lietas pirmstiesas izmeklēšanas stadijā par sankciju piemērošanu nelielo pārkāpumu gadījumā izskata policija. Savukārt attiecībā uz valsts augstākajām amatpersonām pēc noteikta saraksta izskata Drošības policijas padome.

Speciālā parlamenta (Riigikogu) komiteja vai tās nozīmēta persona veic parlamentāro uzraudzību, tai skaitā savu pilnvaru ietvaros pārbauda parlamenta deputātu, augstāko tiesnešu, prokuroru interešu deklarācijas, informē sabiedrību par pārbaūžu rezultātiem. Viņiem ir tiesības pārbaudīt jebkuru reģistrā iesniegto deklarāciju.

Vietējās pašvaldības komiteja veic pašvaldības un pašvaldības kapitālsabiedrību, kur viņiem ir dominējošā daļa, amatpersonu uzraudzību.

Persona, kas nosaka pienākumu iesniegt deklarāciju vai nu padotajiem darbiniekiem vai arī ministrs (viņa nozīmēta persona) attiecībā uz publisko tiesību juridiskajām un fiziskajām personām, kas ir viņa pārraudzībā, nodrošina pārbaudi par deklarācijas aizpildīšanas pareizumu.

Lietuva

Šajā jomā ir iesaistītas daudzas institūcijas, tostarp Parlamentārā komisija ētikas un procedūru jautājumos, Tiesnešu ētikas un disciplīnas komisija, Tiesnešu pirmās instances goda tiesa un komisija ētikas un kārtības jautājumos. Šīm institūcijām ir īpašas pilnvaras attiecībā uz parlamentārajiem deputātiem, tiesnešiem un prokuroriem.

Papildus tam Īpašās izmeklēšanas dienests ir neatkarīga tiesībaizsardzības institūcija, kas ir pakļauta Seima priekšsēdētājam. Šī institūcija ir izveidota ar mērķi izmeklēt korupcijas gadījumus un veidot korupcijas mazināšanas pasākumus.

Galvenā ētikas komisija (VTEK) turpretim ir galvenā neatkarīgā institūcija, kas atbild par pārkāpumu novēršanu un noteikumu ievērošanu ētikas jautājumos attiecībā uz civildienestu. Deklarācijas tiek iesniegtas Valsts nodokļu inspekcijai.

Polija

Šajā jomā ir iesaistītas vairākas institūcijas, tostarp Premjera izveidota komiteja. Nodokļu administrēšanas institūcija, kā arī Centrālais pretkorupcijas birojs, ja ir būtiski pārkāpumi, lai novērstu korupciju, kā arī pārbaudītu iesniegto deklarāciju saturu.

Dānija

Deputātiem nav kontrolējošo institūciju, tiek nodrošināta politiskās partijas paškontrolē parlamenta deputātu gadījumā. Tiesnešiem ir izveidota Ārējās darbības padome, kas veic datu pārbaudi, lielas pilnvaras uzraudzībā un ierobežojumu noteikšanā ir piešķirtas tiesas priekšsēdētājam. Tai skaitā noteikt ierobežojumu blakus ienākumu saņemšanā. Ētikas noteikumi izpildvarai ir izdoti atsevišķā ētikas kodeksā, kuru izstrādāja Publiskās administrācijas modernizācijas aģentūra sadarbībā ar ministrijām un darba devēju organizācijām.

Izpildvaras valsts amatpersonām noteiktajos Uzvedības noteikumos ir skaidri noteikts, ka atbildība par neētisku rīcību un citiem pārkāpumiem, kas saistīti ar šo noteikumu ievērošanu tiek noteikta saskaņā ar valsts amatpersonu nodarbinātības normatīvo ietvaru (piemēram, Civildienesta likums vai cits). Līdz ar to par pārkāpumiem tiek piemērota disciplinārā atbildība.

Slovākija

Lēmumu pieņemšanas darbības vai uzraudzība par likuma prasību ievērošanu ir jāveic tai pašai institūcijai, kam tiek iesniegtas likumā noteiktās deklarācijas: Nacionālā Senāta nozīmēta komiteja, pašvaldība vai teritoriālās pārvaldes asamblejai vai arī universitātes senātam. Šīs institūcijas veic šādas darbības: ierosina pārkāpumu izskatīšanas procedūru, pieņemt paskaidrojumus no amatpersonas un pieņemt pamatotu lēmumu par konstatēta likuma pārkāpuma seku novēršanu.

Pārraudzību veic Komisija Konstitucionālā likuma ieviešanai.

Slovēnija

Centrālā institūcija, kas pārvalda Integritātes un korupcijas novēršanas akta pilnīgu ieviešanu un vispārēju uzraudzību, ir Korupcijas novēršanas komisija. Šī komisija nodarbojas gan ar korupcijas novēršanu, gan ar administratīvām izmeklēšanām, sodu uzlikšanu, tiešsaistē iesniegto deklarāciju uzraudzību. Komisijas pienākumos ietilpst arī nacionālā anti-korupcijas plāna ieviešana.

4.5. Atbildība par deklarēšanas prasību neievērošanu

Piemērotā atbildība ir paredzēta atkarībā no tā, vai valsts amatpersonu deklarēšanās pienākuma neizpildi valsts uzskata par pārkāpumu, kas ir saistīts ar amata pienākumu izpildi, vai arī par tādu, kas izriet no vispārēja rakstura noteikuma, aizlieguma vai ierobežojuma pārkāpuma. Šajā ziņā situācija ir ļoti atšķirīga. Visās pētījuma izlasē iekļautajās Austrumeiropas valstīs (skatīt informāciju **Tabula 7. Sankciju piemērošana**) ir paredzēti gan naudas sodi par noteikumu pārkāpumu, gan arī kriminālā atbildība par ļoti būtiskiem pārkāpumiem, ko konstatē specializēta ārējās uzraudzības iestāde. Savukārt Dānijā tiesnešiem un civildienesta ierēdņiem par ieinteresētības *ad hoc* nedeklarēšanu ir paredzēta disciplinārā atbildība. Kodificēta ārējo sankciju sistēma par deklarēšanas prasību neievērošanu ir tajās valstīs, kur sodu likumos (piemēram, kriminālsodi, administratīvie sodi) ir paredzēta atbildība par deklarēšanas prasību neievērošanu.

Tabula 7. Sankciju piemērošana

Igaunija	Lietuva	Polija	Dānija	Slovākija	Slovēnija
Parasti uzraudzība par likuma prasību ievērošanu notiek institūcijas, kurā valsts amatpersona ir nodarbināta, ietvaros, pārkāpumu gadījumā amatpersonu saucot pie disciplinārās atbildības. Būtisku pārkāpumu lietas pirmstiesas izmeklēšanas stadijā par sankciju piemērošanu izskata policija. Savukārt attiecībā uz valsts augstākajām amatpersonām pēc noteikta saraksta pārbaudes veic Drošības policijas padome.	Pārkāpumu izmeklēšanu un sodu piemērošanu var uzsākt Valsts nodokļu inspekcija.	Iespējamās sankcijas variē no brīdinājuma līdz kriminālai atbildībai. Pilnvaroto institūciju pārbaudes ir praktiski neatkarīgas. Attiecībā uz parlamentārajiem deputātiem, tos nav iespējams saukt pie kriminālās atbildības bez piekrišanas Seimā vai Senātā.	Nav sankciju, izņemot gadījumus, kad ir notikusi apzināta krāpšana, kukuļdošana vai profesionālās konfidencialitātes pārkāpšana. Tiesnešiem par pārkāpumiem piemēro disciplinārā atbildību.	Lēmumu ar balsu vairākumu pieņem koleģiāli institūti, kur kvorumu veido vismaz divas trešdaļas no to locekļiem. Atkarībā no pārkāpuma smaguma un valsts amatpersonas rīcības likuma pārkāpuma seku novēršanā var tikt piemēroti naudas sodi par deklarācijas neiesniegšanu (līdz 1 minimālām mēnešalgām), par nepatiesu datu norādīšanu (līdz 3 minimālām mēnešalgām), par ierobežojumu atstājot valsts amatpersonas amatu pārkāpšanu (līdz 3 minimālām mēnešalgām), par amatu savienošanas pārkāpumiem (līdz 6 minimālām mēnešalgām), par interešu konflikta pieļaušanu amata pienākumu izpildē (līdz 12 minimālām mēnešalgām).	Attiecībā uz parlamenta deputātiem, gadījumā, ja deklarāciju neiesniedz, katru mēnesi pēc galīgā termiņa beigām atalgojums tiek samazināts par 10% (tas ir Korupcijas novēršanas komisijas pārziņā). Iespējams arī piešķirt naudassodu EUR 400 - 1,200 vērtībā.

4.5. Valstu izmantotā pieeja deklarāciju apstrādē un valsts amatpersonu uzskaitē

Valstu aptaujas ietvaros visgrūtāk noskaidrot bija atbildes uz jautājumiem par valstu izmantoto pieeju deklarāciju apstrādē un valsts amatpersonu uzskaitē, jo atbildīgās institūcijas norādīja uz atšķirībām izpratnē par valsts amatpersonu deklarāciju izmantošanā. **Tabula 8. Deklarāciju apstrādes procedūras un informācijas izmantošanas nolūks** un **Tabula 9. Informācijas apkopošana no citiem avotiem** iekļautā informācija liecina, ka publicēta deklarācija var būt uzziņu avots ikvienai personai. Savukārt visi deklarāciju dati var tikt izmantoti dažāda veida neformalizētām pārbaudēm, tādēļ nav konkrēti definējami apstrādes veidi.

Pētījuma izlasē iekļauto valstu pieeja valsts amatpersonu uzskaitē neliecina, ka pastāvētu citas amatpersonu identifikācijas un uzskaites sistēmas.

Pētījuma izlasē iekļauto valstu aptaujas dati liecina, ka vienīgi tām valstīm, kam ir elektroniska deklarāciju iesniegšanas sistēma, var uzskatīt, ka pastāv elektroniska amatpersonu uzskaites un identifikācijas sistēma. Līdzīgi kā Latvijā arī, piemēram, Slovēnijā valsts amatpersonu sākotnējo uzskaiti nodrošina institūcija, kur amatpersona ir iecelta amatā. Institūcijai ir pienākums informēt Komisiju par jebkurām izmaiņām amatpersonu sarakstos.

Tabula 8. Deklarāciju apstrādes procedūras un informācijas izmantošanas nolūks

Igaunija	Lietuva	Polija	Dānija	Slovākija	Slovēnija
Deklarantam ir jāiesniedz interešu deklarācija deklarāciju reģistram, ko izveido valdība. Deklarācijas tiek iesniegtas elektroniski un publicētas vienotā interneta vietnē.	Deklarācijas tiek izmantotas, lai informētu sabiedrību, kā arī lai veiktu kontroli.	Deklarācijas tiek izmantotas, lai informētu sabiedrību, kā arī veiktu kontroli.	Parlamenta deputātu gadījumā informācija tiek apkopota un ievietota parlamenta mājaslapā. Tiesnešu sniegtā deklarācija par ienākumiem no blakus amatiem nav pieejama publiski.	Visu valsts amatpersonu, kam ir jāsniedz deklarācijas, deklarācijas tiek publicētas tā orgāna (gan izpildvaras un pašvaldību institūcijas, gan lēmējvaras vai tiesu varas orgāni) mājaslapā, kam tās ir iesniegtas, aizklājot personisko informāciju un datus, kas ir sniegti par personām, ar ko valsts amatpersona dzīvo kopīgā mājāsaimniecībā.	Deklarācijas tiek iesniegtas elektroniski. Papildus tam Korupcijas novēršanas komisijas rīcībā ir arī citi rīki, piemēram, elektroniskā datu bāze, kurā jau ir labas kvalitātes dati (dati, kas ir piemēroti pārbaudes izlases veidošanai) un kas ļauj veikt selektīvas pārbaudes, izmantojot arī citu institūciju rīcībā esošo informāciju. Pārbaudēs katru gadu tiek atlasīta cita amatpersonu grupa.

Informācija centralizēti netiek apkopota Dānijā un Slovēnijā. Pārskats par informācijas apkopošanu citās valstīs Tabulā 9.

Tabula 9. Informācijas apkopošana no citiem avotiem

Igaunija	Lietuva	Polija	Slovēnija
Reģistram ir tiesības iegūt informāciju par deklarantu no valsts datu bāzes.	Deklarācijās ierakstītā informācija tiek salīdzināta ar interešu deklarācijām un, piemēram, kadastra, banku, apdrošināšanas iestāžu u.c. saistošo institūciju rīcībā esošajiem datiem.	Lai pārbaudītu deklarācijās norādīto informāciju, tiek izmantotas iepriekšējos gados iesniegtās deklarācijas, kā arī nodokļu deklarācijas. Papildus konkrētos gadījumos iesniegtās deklarācijas kopija tiek nosūtīta citām apstiprinātām institūcijām izvērtēšanai (piemēram, tiesībsardzības iestādēm). Centrālais pretkorupcijas birojs (CBA) norāda, ka ne vienmēr ir jāveic konkrēta deklarācijas pārbaude, bet informācija tiek izmantota risku analizē, to salīdzinot ar citās datu bāzēs pieejamajiem datiem. CBA mēdz pieprasīt informāciju arī no, piemēram, bankām, brokeriem, nekustamo īpašumu reģistriem, apdrošinātājiem u.c.	Lai pārbaudītu deklarācijās norādītās informācijas pareizību, Korupcijas novēršanas komisija nepieciešamības gadījumā var izmantot citām saistošajām institūcijām, piemēram, nodokļu administrēšanas institūcijām vai reģistriem pieejamo informāciju. Katru gadu valsts amatpersonu deklarācijas tiek centralizēti aktualizētas ar informāciju no nodokļu administrācijas par amatpersonu gūtajiem ienākumiem.

5. Deklarāciju administrēšanā, pārbaudē iesaistīto institūciju funkcijas un to kompetence (tajā skaitā, deklarāciju satura pārbaude, pārkāpumu izmeklēšana, sankciju piemērošana u.c.).

5.1. Pārbaudīto deklarāciju skaits pret iesniegto deklarāciju skaitu

Novērtējot, kādas ir deklarāciju administrēšanā un pārbaudē iesaistīto institūciju funkcijas un to kompetence, valstis ir iedalāmas trijās grupās:

- 1) valstis ar centralizētu deklarēšanas, uzraudzības un kontroles pieeju, piemēram, Slovēnija,
- 2) centralizētu deklarēšanas, bet daļēji decentralizētu uzraudzības un kontroles mehānismu (Lietuva, arī Latvija) vai pilnīgi decentralizētu uzraudzību (Igaunija);
- 3) decentralizētu deklarāciju administrēšanas un pārbaudes sistēmu (Dānija, Polija, Slovākija).

Valstīs, kur deklarāciju administrēšana notiek centralizēti, ir iespējams aprēķināt vienas valsts amatpersonas mantiskā stāvokļa administrēšanas izmaksas. Turpretī valstīs, kur pieeja ir decentralizēta, administrēšana un kontrole institūcijās ir ietverta kā daļa no citiem pienākumiem, tādēļ nav iespējams nošķirt izmaksas, kādas ir patērētas tieši deklarāciju izskatīšanai.

Deklarāciju administrēšanā, pārbaudē iesaistīto institūciju funkcijas un to kompetence (tajā skaitā, deklarāciju satura pārbaude, pārkāpumu izmeklēšana, sankciju piemērošana u.c.) sīkāk izklāstīta attiecībā uz katru valsti atsevišķi.

Igaunija:

2012. un 2013. gadā amatpersonu deklarāciju administrēšanas funkciju katrā publiskajā aģentūrā vai sabiedriskajā birojā veica viens ierēdnis. Augstākstāvošu amatpersonu deklarāciju administrēšana bija uzticēta parlamenta izveidotai komitejai. Komiteja tika veidota no 10 parlamenta locekļiem un 2 komitejas darbiniekiem.

Pēc centralizētas sistēmas ieviešanas 2014.gadā katrā publiskajā aģentūrā vai sabiedriskajā birojā vismaz viens ierēdnis veica datu administrēšanu datu bāzē. Deklarāciju datubāzes uzturēšanu nodrošina Muitas un nodokļu iestādes tehniskā komanda, bet viņi nav iesaistīti iesniegumu par deklarācijām izskatīšanā. Augsta līmeņa valsts amatpersonu deklarāciju pārbaudi veic parlamenta izveidota komiteja, kas sastāv no 10 parlamenta biedriem un 2 komitejas administratīvajiem darbiniekiem. Pašvaldībās ar deklarāciju pārbaudi nodarbojas katras vietējās padomes izveidota komiteja.

Nepatiesu datu sniegšana amatpersonu deklarācijās Igaunijā ir pārkāpums, informācija par kuru tiek nodota policijai izmeklēšanas veikšanai vai pārkāpumu gadījumā – pārbaudei.

Amatpersonu deklarāciju administrēšanai Igaunijā pēdējo trīs gadu laikā nav piešķirts speciāls finansējums, izņemot administrēšanas sistēmas izveidei 2013. gadā (300 000 EUR) un uzturēšanai 2014. gadā (aptuveni 100 000 EUR).

Gada izmaksas datu bāzes uzturēšanai ir 70 000 EUR. Aptuvenais deklarāciju skaits ir 5 000 gadā. Vienas deklarācijas administrēšana gadā izmaksā aptuveni 14 EUR.

Lietuva:

Piešķirtais budžets deklarāciju administrēšanai 2012.gadā bija 819 100 EUR. 2012.gadā vidēji viena ienākuma deklarācijas administrēšana izmaksāja 10.8 EUR un vienas valsts amatpersonas mantiskā stāvokļa deklarācijas administrēšana 9.5 EUR. Deklarāciju administrēšanā iesaistīti bija 66 darbinieki : 35 darbinieki

administrēja ienākumu deklarācijas; 31 darbinieks nodarbojās ar valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarāciju administrēšanu.

Piešķirtais budžets 2013.gadā deklarāciju administrēšanai bija 806 300 EUR. 2013.gadā vienas ienākumu deklarācijas administrēšana izmaksāja 10.9 EUR un vienas valsts amatpersonu deklarācijas administrēšana izmaksāja 9.5 EUR. Valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa un ieņēmumu deklarāciju administrēšanā un pārbaudē kopā bija iesaistīti 64 darbinieki: 34 darbinieki ienākumu deklarāciju administrēšanā un 30 darbinieki valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarāciju administrēšanā.

Deklarāciju administrēšanai 2014.gadā tika piešķirts 834 400 EUR liels budžets. 2014. gadā viena ienākuma deklarācijas administrēšanai vidēji izmaksāja 11.3 EUR un mantiskā stāvokļa deklarācijas administrēšana izmaksāja 10.1 EUR. Deklarāciju administrēšanā un pārbaudē kopā bija iesaistīts 61 darbinieks: 32 darbinieki ienākumu administrēšanā; 29 darbinieki mantiskā stāvokļa deklarāciju administrēšanā.

Polija:

Polijā informācija par deklarāciju administrēšanā iesaistītākajiem resursiem netiek uzkrāta, jo administrēšana norit decentralizēti.

Noteiktu amatpersonu (parlamenta biedru, vietējas pašvaldības oficiālajām amatpersonām, tiesnešiem, tiesībsardzības darbinieki, prokuroriem) deklarāciju gadījumā tiek veikta obligāta informācijas pārbaude.

Dānija

Lai arī Dānijā nav speciālas pretkorupcijas politikas un atsevišķa normatīvā akta, kas reglamentētu valsts amatpersonu rīcību, tomēr tiesiskais ietvars un tiesību aizsardzības sistēma ir izveidota tādā veidā, lai par pārkāpumi atbildīgo personu rīcībā tiktu atklāti un šīs personas tiktu sauktas pie atbildības.

Publiskās pārvaldes augstie ētikas standarti un administratīvo procedūru atklātums ir iemesli, kādēļ Dānijā netiek ieviestas formālas procedūras, kas regulētu ētikas jautājumus un integritāti (godprātīgumu). Ētikas kodekss tika pieņemts 2007.gadā un apskata praktiskos ētikas un neitralitātes jautājumus.

Lielākie trūkumi Dānijas integritātes sistēmā ir informācijas par deputātu finanšu interesēm nepubliskums. Dānijā nav speciālu noteikumu, kas paredzētu, ka parlamenta deputātiem ir jāpublisko informācija par papildus ieņemtajiem amatiem un savām finanšu interesēm. Līdz ar to nepastāv speciāla uzraudzības sistēma, kur normatīvajos aktos noteiktos aizliegumus kontrolē noteiktas institūcijas⁷.

Attiecībā par dāvanu pieņemšanu – publiskās pārvaldes iestādēs ir noteikti dāvanu pieņemšanas ierobežojumi un paredzēts, ka pieņemtās dāvanas ir jāreģistrē noteiktā sarakstā, kas ir publiski pieejams jebkurai personai. Šādi noteikumi attiecas uz visām izpildvaras institūcijām, bet neattiecas uz parlamenta deputātiem. Šādos sarakstos tiek sniegta informācija par visu veidu saņemtajiem labumiem, kuru vērtība pārsniedz noteiktu sliekšni - dāvanas, ceļojumu vai komandējumu apmaksu, ļoti dārgiem viesmīlības piedāvājumiem un tamlīdzīgi.

Kontroli publiskajā pārvaldē par noteikumu ievērošanu nodrošina katras institūcijas vadītājs, bet attiecībā uz zemāk stāvošām amatpersonām – tiešais vadītājs. Līdz ar to Dānijā ir decentralizēta amatpersonu darbības uzraudzība un kontrole. Kā norāda Dānijas pārstāvji, nav iespējams veikt aprēķinus, kāds ir kontrolē iesaistīto darbinieku skaits un paredzētais finansējums, tādēļ, ka attiecīgie pienākumi ir ikviena vadītāja amata pienākumu sastāvdaļa.

Informācija par darbinieku skaitu un finansējumu, kas nepieciešama amatpersonu deklarāciju administrēšanai un pārbaudēm, netiek uzkrāta un atsevišķi aprēķināta.

Parlaments publisko deputātu deklarācijas mājaslapā un šīs izmaksas ir iekļautas vispārējās mājaslapas administrēšanas izmaksās, kur veido ļoti mazu daļu.

⁷ National Integrity System assessment of Denmark, pieejams

http://www.transparency.org/whatwedo/publication/national_integrity_system_assessment_denmark_executive_summary

Tā kā ieinteresētības deklarēšana izpildvarā ir ikdienas darba rutīnas sastāvdaļa, tad arī šajā gadījumā šādas izmaksas nav iespējams aplēst.

Slovākija

Slovākijā ir decentralizēta deklarāciju pārbaudes sistēma, ko nodrošina katras institūcijas vadība vai izveidota komisija, tādēļ finanšu dati par konkrētu pārbauci izmaksām netika sniegti.

Slovēnija

2012. gadā piešķirtais budžets deklarāciju administrēšanai un pārbaudei bija 17 225.53 EUR un iesaistīto darbinieku skaits administrēšanas un pārbaudes funkciju izpildē bija 1 darbinieks.

2013.gadā piešķirtais budžets deklarāciju administrēšanai un pārbaudei bija 28 757.81 EUR un funkciju izpildē bija iesaistīti 1 darbinieks uz visu gadu un 2 darbinieki uz trīs mēnešu periodu.

2014. gadā Slovēnijā deklarāciju administrēšanas un pārbaudes funkcijas pildīja 3 darbinieki un deklarāciju administrēšanai un pārbaudei piešķirtais budžets bija 62 988.47 EUR.

5.1. Deklarāciju pārbaude

Pētījuma izlasē iesaistītās valstis uz jautājumu, kāds ir iesaistīto darbinieku skaits un paredzētais finansējums (5 gadu dati) (Ja iespējams sniegt novērtējumu/ aprēķinu par vidēji vienas deklarācijas pārbaudes izmaksām?), atbildēja ļoti atšķirīgi. Tikai Igaunija un Lietuva sniedza konkrētas atbildes, savukārt Polija ļoti detalizēti izklāstīja, kādēļ šādas informācijas uzskaitē neatbilst valsts amatpersonu deklarēšanās sistēmai Polijā.

Igaunija

2014. gadā Igaunijas pašvaldībās ar amatpersonu deklarāciju pārbaudēm nodarbojās vairāk kā 200 ierēdņi. Papildus arī citās institūcijās un aģentūrās ir darbinieki, kas vienlaikus nodarbojās ar deklarāciju administrēšanu un pārbaudi. Igaunijā nav tādu ierēdņu, kuru vienīgā funkcija ir amatpersonu deklarāciju pārbaude.

Informācija par vienas deklarācijas pārbaudes izmaksām nav pieejama.

Lietuva

2012. gadā Lietuvā ienākumu un īpašuma deklarāciju pārbaudei tika piešķirts 1 092 100 EUR liels budžets. Vienas ienākumu deklarācijas pārbaudes vidējās izmaksas 2012. gadā bija 14.2 EUR un vienas mantiskā stāvokļa deklarācijas pārbaudes izmaksas bija 12.9 EUR. Ienākumu deklarāciju pārbaudē piedalījās 46 darbinieki un mantiskā stāvokļa deklarāciju pārbaudē 42 darbinieki.

2013.gadā piešķirtais budžets deklarāciju pārbaudei bija 894 500 EUR. Vidēji vienas ienākumu deklarācijas pārbaudes izmaksas 2013.gadā bija 11.5 EUR un vienas mantiskā stāvokļa deklarācijas pārbaudes izmaksas bija 11.1 EUR. Pārbaudes funkciju 2013. gadā veica 71 darbinieks un no tiem 36 veica ienākumu deklarāciju pārbaudi un 35 darbinieki veica mantiskā stāvokļa deklarāciju pārbaudi.

2014.gadā deklarāciju pārbaudei tika piešķirts 670 300 EUR liels budžets. Ienākumu deklarācijas pārbaude vidēji izmaksāja 8.5 EUR. Mantiskā stāvokļa deklarācijas pārbaude izmaksāja aptuveni 8.7 EUR. 2014. gadā deklarāciju pārbaudes funkcijas veica 49 darbinieki. 24 darbinieki veica ienākumu deklarāciju pārbaudi un 25 veica mantiskā stāvokļa deklarāciju pārbaudi.

Dānija

Informācija par vienas deklarācijas pārbaudes izmaksām netiek uzskaitīta.

Slovēnija

Slovēnijā netiek uzkrāti dati par vienas deklarācijas pārbaudes un administrēšanas izmaksām.

Polija

Nav pieejami dati par darbinieku skaitu un finansējumu, kas tiek piešķirts funkcijas īstenošanai.

Deklarāciju pārbaude tiek veikta izmantojot dažādas procedūras.

Slovākija

Informācija par vienas deklarācijas pārbaudes izmaksām netiek uzskaitīta. Precīza Informācija par darbinieku skaitu un finansējumu, kas nepieciešama amatpersonu deklarāciju administrēšanai un pārbaudēm, nav pieejama.

5.2. Pētījuma izlasē iekļauto valstu izmantotā pieeja deklarāciju izvērtēšanā

Analizējot pētījuma izlasē iekļauto valstu izmantoto pieeju deklarāciju izvērtēšanā (apkopojumu skatīt **Tabula 10. Deklarāciju izvērtēšanā izmantotā pieeja**) un to, vai pastāv uz risku novērtēšanu balstīta pieeja, kādi ir definētie riska kritēriji un/vai faktori, kāds ir deklarāciju pārbaūžu tvērums, tai skaitā, vērtējot deklarāciju pārbaudes izlases veidošanas principus un piemēroto pārbaūžu metodiku, metodikas satura un piemērošanas izvērtējumu, secināms, ka skaidri noteikta metodika ir valstīs, kur deklarācijas datus izmanto nodokļu nomaksas kontrolē (piemēram, Lietuva). Savukārt interešu konfliktu kontrolē metodika ir balstīta uz risku analīzi (Igaunija un Slovēnija).

Dānijai nav izstrādāta metodika vai direktīvas pēc kurām veic deklarāciju pārbaudi. Informācija par valsts izmantoto pieeju netiek uzkrāta.

Tabula 10. Deklarāciju izvērtēšanā

izmantotā pieeja

Igaunija	Lietuva	Polija	Slovākija	Slovēnija
<p>Deklarāciju izvērtēšanā nepastāv vienota metodika, kas tiktu izmantota praksē.</p> <p>Igaunija ir novērtējusi savu izmantoto juridisko ietvaru kā pietiekami labu, lai veiksmīgi kontrolētu un pārbaudītu deklarācijas.</p> <p>Valsts pieeja amatpersonu deklarāciju novērtēšanā ir balstīta uz risku novērtēšanu.</p> <p>Riska kritēriji tiek izmantoti arī attiecībā uz amatpersonām, kurām obligāti nav jāsniedz deklarācijas.</p>	<p>Deklarāciju pārbaudes izlases veidošana Lietuvā tiek veikta izmantojot vairākus izlases kritērijus. Izlases veidošanā tiek izmantoti risku identifikācijas noteikumi, kas nosaka riska vērtējumus, kritērijus nodokļu maksātājiem.</p> <p>Lietuvā tiek izmantota iedzīvotāju pārbaudes metodika, bet šī metodika neietver personisku interešu un līdzekļu datu pārbaudi deklarācijās.</p> <p>Pēc Lietuvas domām, izstrādātās direktīvas un metodika efektīvi tiek izmantota praksē.</p>	<p>Polijā nav izstrādāts dokuments, kurā būtu izklāstīta izmantojamā metodika un direktīvas pārbaudītu organizēšanā un veikšanā.</p> <p>Pieeja, kādā tiek izvērtētas deklarācijas nav balstīta uz risku novērtēšanu, bet gan uz sistēmiskas pārbaudes rezultātiem.</p> <p>Centrālais antikorupcijas birojs veic sistēmisku analīzi, kas ļauj pārbaudīt galveno informāciju. Šādu pārbaudītu rezultātā, katras lietas tālākās pārbaudes tiek veiktas, pamatojoties uz individuālām rekomendācijām.</p> <p>Polijā ir daudzi un dažādi likumi atkarībā no amatpersonas funkcijām, kas nosaka deklarāciju iesniegšanu un kontroli.</p>	<p>Slovākijā deklarāciju izvērtēšanai, iespējamu pārkāpumu gadījumā tiek izveidota komisija attiecīgajā pašvaldībā. Komisijas tikšanās notiek vienreiz 6 mēnešos.</p>	<p>Deklarāciju pārbaudē tiek izmantota metodika, kas, pēc Slovēnijas institūciju domām, veiksmīgi tiek izmantota praksē un ir balstīta uz risku novērtēšanas pieeju.</p> <p>Nav noteikti speciāli risku kritēriji. Amatpersonas, kas piedalās lielos iepirkumos un ir saistītas ar lielām naudas summām, tiek iekļautas augstākā riska grupā.</p>

5.4. Pārbaudīto deklarāciju skaits pret iesniegto deklarāciju skaitu un informācija par piemēroto atbildību

Pārskats par pārbaudīto deklarāciju skaitu pret iesniegto deklarāciju skaitu, norādot attiecīgo valstu institūciju viedokli, cik lielai būt jābūt šai proporcijai, un vai pēdējos gados ir bijusi virzība uz pārbaudāmo deklarāciju proporcijas palielināšanu, attaisno Tabula 11. Pārbaudīto deklarāciju skaits pret iesniegto deklarāciju skaitu. Statistiku par konstatētajām kļūdām institūcijas nenorāda, pamatojot ar to, ka informācija šādā griezumā netiek apkopota. Informācija par piemērotajiem sodiem tiek sniegta tikai vispārīgi.

Divas valstis – Igaunija un Polija, norāda, ka pārbaudāmo deklarāciju īpatsvaram ir jābūt līdz 10% no visu deklarāciju apjoma. Lietuva un Slovēnija norāda, ka pārbaudīto deklarāciju īpatsvars ir atkarīgs no piešķirtā finansējuma apmēra.

Slovākijas atbildīgā komisija nav sniegusi konkrētus datus par deklarāciju pārbaudēm, tomēr ir norādījusi, ka iespējamās soda sankcijas par nepatiesu datu sniegšanu deklarācijās vai interešu konfliktu gadījumos ir naudas sodi un atbrīvošana no amata.

Dānijas iestādes norāda, ka informācija par šādiem datiem netiek uzkrāta.

Tabula 11. Pārbaudīto deklarāciju skaits pret iesniegto deklarāciju skaitu

Igaunija	Lietuva	Polija	Slovēnija
<p>Igaunijas atbildīgā iestāde pauž viedokli, ka attiecībai starp pārbaudīto deklarāciju skaitu un iesniegto skaitu ir jābūt līdz 10%.</p> <p>Vienlaikus iestāde norāda, ka nav iespējams apkopot datus par konstatētajām kļūdām deklarācijās, jo deklarācijas ir tikai viens elements no interešu konflikta kontroles sistēmas.</p> <p>Pirms jaunās sistēmas ieviešanas 2013.gadā pārkāpumu gadījumos tika piemēroti naudas sodi.</p>	<p>Lietuvā pārbaudāmo deklarāciju proporcija ir mainīga un ir atkarīga no piešķirtajiem resursiem.</p> <p>2012. gadā Lietuvā valsts nodokļu inspekcija (State Tax Inspectorate) ir veikusi 758 amatpersonu un viņu laulātā partnera deklarāciju pārbaudes. Rezultātā 2012.gadā tika atklāta 647000 EUR liela summa, kas nebija samaksāta nodokļos.</p> <p>2013.gadā Lietuvas valsts nodokļu inspekcija veica 697 pārbaudes un atklāja 626000 EUR lielu summu, kas nebija samaksāta nodokļos.</p> <p>2014.gadā Lietuvas valsts nodokļu inspekcija veica 598 pārbaudes. Pārbaudēs tika konstatēti finanšu līdzekļi 3 243 000 EUR apmērā, kas bija jāiemaksā valsts budžetā.</p>	<p>Polijas atbildīgā iestāde pauž viedokli, ka attiecībai starp pārbaudīto deklarāciju skaitu un iesniegto skaitu ir jābūt līdz 10%.</p> <p>Polijas Centrālā pretkorupcijas biroja veikto pārbauzu rezultāti:</p> <p>2012.gadā: 15 lēmumi sākt izmeklēšanu; 8 lēmumi pārtraukt izmeklēšanu; 22 lēmumi par kriminālapsūdzībām; 1 sods; 12 cilvēki atkāpās no amata; 42 tika atstādināti; 5 cilvēki atkāpās no valdes pozīcijas uzņēmumā.</p> <p>2013.gadā: 26 lēmumi par izmeklēšanas sākšanu; 19 lēmumi izbeigt izmeklēšanu; 6 lēmumi par kriminālapsūdzību; 2 apsūdzības; 2 spriedumi; 2 rājieni; 26 cilvēki atkāpās no saviem amatiem; 46 tika atcelti no saviem amatiem.</p> <p>2014.gadā pēc veikto pārbauzu rezultāts bija šāds: 7 lēmumi par izmeklēšanas sākšanu; 3 lēmumi par izmeklēšanas pārtraukšanu; 14 lēmumi par kriminālapsūdzībām; 1 sodāmība; 6 cilvēki atkāpās amata; 28 cilvēki tika atcelti no sava amata; 9 atteiktas apelācijas.</p>	<p>Slovēnijas atbildīgā iestāde pauž viedokli, ka attiecībai starp pārbaudīto deklarāciju skaitu un iesniegto skaitu ir jābūt aptuveni 51-75%.</p> <p>Atbildība par deklarāciju iesniegšanas kārtības pārkāpšanu ir noteiktas ar naudas sodiem. 2012.gadā sods par nepatiesas informācijas norādīšanu mantiskā stāvokļa deklarācijā bija 1600 EUR, 2013.gadā 22500 EUR un 2014.gadā 4500 EUR.</p> <p>Naudas sods par nepatiesas informācijas sniegšanu interešu konflikta gadījumā 2012.gadā bija 7800 EUR, 2013.gadā 9600 EUR un 2014.gadā 2800 EUR.</p>

Secinājumi par katras valsts deklarēšanās sistēmas vai vairāku sistēmu darbības principiem

Igaunija

Kopumā Igaunijas valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa un interešu deklarēšanās sistēma diezgan līdzīga Latvijas situācijai, jo tiesiskais regulējums ir centralizēts, valsts amatpersonu, kam jāsniedz deklarācijas, loks ir salīdzināms. Galvenās atšķirības: valsts amatpersonas sniedz interešu deklarācijas, kas palīdz savlaicīgi identificēt tieši personiskās ieinteresētības un korupcijas riskus. Institūciju vadītājiem Igaunijā ir piešķirtas lielākas pilnvaras uzraudzīt un kontrolēt, kā arī pieprasīt papildus informāciju no deklaranta un trešajām pusēm par deklarācijas saturu, nekā Latvijā. Igaunijas Tieslietu ministrija savās atbildēs uzsver šo īpatnību kā būtisku efektīvai interešu konflikta kontrolei.

Igaunijā ir jādeklarē informācija par plašāku saistīto personu loku, kas ietver visas personas, ar ko amatpersonai ir faktiskā kopdzīve (personas, kuras ir mantiski atkarīgas no amatpersonas), bet izslēdz sānu līnijas radniekus, kas nav no amatpersonas mantiski atkarīgi.

Informācijas publiskošanai ir mazāka nozīme nekā Latvijā, jo, pirmkārt, iepazīties ar informāciju var tikai identificētas personas, otrkārt, informācija publiski pieejama maksimums trīs gadus

Lietuva

Kopumā tiesiskais regulējums ir vislīdzīgākais Latvijā esošajām procedūrām: ļoti plašs valsts amatpersonu loks, kam ir jāsniedz deklarācijas un plašs norādītās informācijas apjoms; elektronisko deklarēšanos administrē nodokļu administrācijas iestāde; valsts amatpersonu interešu deklarācijas procedūra ir saskaņota ar citiem deklarāciju iesniegšanas veidiem. Galvenās atšķirības attiecas uz deklarāciju publisko pieejamību - publicētas tiek tikai valsts augstāko amatpersonu deklarācijas. Uzraudzība ir sadalīta starp vairākiem orgāniem: lielākā loma attiecībā uz augstākajām amatpersonām ir Centrālajai ētikas komisijai, kas ir koleģiāls lēmējorgāns.

Polija

Polijā pastāvošā valsts amatpersonu ārpus darba ekonomisko interešu deklarēšanas sistēma galvenokārt ir salīdzināma ar Latvijā ieviesto amatu savienošanas ierobežojumu procedūru. Procedūras nav saistāmas ar vispārējo interešu konflikta novēršanas mērķi. Uzraudzības sistēma Polijā galvenokārt tiek īstenota ar koleģiāla institūta - premjerministra izveidotas komitejas starpniecību.

Dānija

Interesu konflikta novēršanas valsts amatpersonu darbībā sistēma ir daudz komplicētāka, nekā tas varētu sākotnēji šķist, jo nav unificēta un formāli centralizēta kā tas ir, piemēram, Latvijā, Lietuvā un Slovēnijā vai vairākās citās Austrumeiropas valstīs – Albānijā, Bulgārijā, Horvātijā, Rumānijā un Serbijā. Līdz ar to valsts amatpersonu interešu deklarēšana ir tikai viens no elementiem, kas tiek izmantots cilvēkresursu vadības politikas ietvaros. Daudz lielāks akcents nekā valsts amatpersonu deklarēšanās pienākumam tiek pievērsts tādām preventīvām darbībām kā personāla atlase, apmācība, atbilstības procedūras, atbildības sabiedrības priekšā iekļaušana personāla vadības procedūrās. Ņemot vērā, ka amatpersonām, kas pieder pie dažādiem varas atzariem, amata pienākumu izpilde atšķiras un ir jāstopas ar atšķirīgiem ētiskiem izaicinājumiem, tad šie jautājumi lēmējvarā, izpildvarā un tiesu varā ir organizēti pilnīgi atšķirīgi. Līdz ar to nepastāv pārklāšanās, piemēram, kā tas ir attiecībā uz tiesu varu un audita iestādēm, kad centralizēto noteikumu gadījumā paralēli tiek piemērotas arī procesuālo procedūru prasības, saskaņā ar kurām notiek atstatīšanās no lēmumu pieņemšanas faktiskā, potenciāla vai šķietama interešu konflikta gadījumā.

Slovākija

Deklarācijas sniedz daudz šaurāks valsts amatpersonu loks, nekā Latvijā. Uzraudzību veic koleģiālas institūcijas, kas vienlaikus ir atbildīgas par attiecīgās amatpersonas iecelšanu vai apstiprināšanu amatā un līdz ar to visticamāk pārzina deklarācijas sniedzēja darba specifiku.

Slovēnija

Slovēnijā ir centralizēta valsts amatpersonu deklarēšanās sistēma, kāda ir raksturīga praktiski visām bijušās Dienvidslāvijas valstīm, pūloties Korupcijas novēršanas komisijas ietvaros vienuviet pārbaudīt valsts amatpersonu deklarāciju sniegto datu patiesumu. Tā kā komisijai trūkst administratīvo resursu šo funkciju izpildīt pilnvērtīgi, tad nav iespējams novērtēt šādas sistēmas darbības efektivitāti.

Kopumā valstīs, kur ir centralizēta valsts amatpersonu deklarēšanās uzraudzības sistēma, tā ir unificēta un prasības tiek piemērotas vienveidīgi attiecībā uz visiem deklarantiem. Tomēr GRECO ietvaros veiktie valstu novērtējumi liecina, ka interešu konfliktu novēršana prasa ļoti specifiskas zināšanas par lēmuma pieņemšanas procedūrām un amatpersonas funkcijām ikdienas situācijās. Tādēļ tikai reizi gadā deklarēta informācija vispārīga pārskata veidā, ko pārbauda centralizēti speciālisti, kas neuzrauga rutīnas darbu, faktiski nenodrošina interešu konflikta novēršanu, bet tikai sabiedrības informēšanu.

Pielikums:

5. Pārskats ar Pasūtījuma izpildes laikā apzināto valstu valsts amatpersonu deklarāciju administrējošo, kontrolējošo un/vai iesaistīto institūciju skaitu, norādot valsti, institūcijas nosaukumu un adresi.

Valsts	Institūcijas nosaukums	Adrese
Igaunija	Igaunijas Tieslietu ministrija, Republic of Estonia Ministry of Justice;	Tõnismägi 5, 10119 Tallina, info@just.ee
Igaunija	Valsts budžeta kontroles atlases komisija, State Budget Control Select Committee	Lossi plats 1a, 15165 Tallina, Igaunija, REKkom@riigikogu.ee
Lietuva	Valsts nodokļu inspekcija, State Tax Inspectorate Under the Ministry of Finance of the Republic of Lithuania Budgetary institution	Vasario 16-th str. 15, 01514 Vilnius, vmi@vmi.lt
Lietuva	Seima ētikas komisija, Commission for Ethics and Procedures	Gedimino ave. 53, Vilnius, etikprkj@lrs.lt .
Polija	Centrālais antikoruācijas birojs, Central Anti-Corruption Bureau	Al. Ujazdowskie 9, 00-583 Warsaw, bip@cba.gov.pl ;
Polija	Valsts Nodokļu birojs, The National Tax Information office	ul. Świętokrzyska 12 , 00-916 Warsaw, kancelaria@mf.gov.pl
Dānija	Finanšu darījumu komiteja, The Fiscal Affairs Committee	Folketinget, Christiansborg 1240 København K, sau@ft.dk
Dānija	Valsts pārvaldes modernizācija aģentūra, The Agency for the Modernisation of Public Administration,	Landgreven 4 1017 København K , modst@modst.dk
Slovākija	Pilsētu un pašvaldību asociācija. Association of Towns and Villages of Slovakia (ZMOS)	Bezručova 2533/9, 811 09 Bratislava - Staré Mesto-Staré Mesto, muska@zmos.sk
Slovēnija	Korupcijas novēršanas komisija, Commission for the Prevention of Corruption	Dunajska cesta 56, 1000 Ljubljana, anti.korupcija@kpk-rs.si

Informācijas avoti un izmantotā literatūra

1. OECD Guidelines for Managing Conflicts of Interest, Paris 2003, pieejams <http://www.oecd.org/corruption/ethics/managingconflictsofinterestinthepublicservice.htm>;
2. OECD, Managing Conflicts of Interest, A Toolkit, Paris 2004, pieejams <http://www.oecd.org/corruption/ethics/managingconflictsofinterestinthepublicservice.htm>;
3. OECD, Managing Conflicts of Interest, op cit, pieejams <http://www.oecd.org/corruption/ethics/managingconflictsofinterestinthepublicservice.htm>;
4. Regulating Conflicts of Interest for Holders of Public Office in the European Union A Comparative Study of the Rules and Standards of Professional Ethics for the Holders of Public Office in the EU-27 and EU Institutions C. Demmke/M. Bovens/T. Henökl/K. van Lierop T. Moilanen/G. Pikker/A. Salminen A study carried out for the European Commission Bureau of European Policy Advisers (BEPA);
5. Identifying Conflicts of Interests in Public Procurement Procedures for Structural actions. A practical guide for managers elaborated by a group of Member States' experts coordinated by OLAF's unit D2-Fraud Prevention;
6. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/index_en.htm;
7. National Integrity System Assessment of Denmark, http://www.transparency.org/whatwedo/publication/national_integrity_system_assessment_denmark_executive_summary;
8. https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/ReportsRound4_en.asp;

Vēres: Normatīvo aktu un ētikas kodeksu saraksts

ⁱ The Anti-Corruption Act, Igaunija: pieejams <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/529012015001/consolide>

ⁱⁱ The Law on the Adjustment of Public and Private Interests in Civil Service, Lietuva: angliki pieejama versija http://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library-files/Lithuania_Conflict%20of%20%20Interest%20Law_1997%20amended%202009_en.pdf

ⁱⁱⁱ The Law on Declaration of the Property of Residents of the Republic of Lithuania, Lietuva: angliki pieejama versija http://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library-files/Lithuania_Disclosure%20Law%201996_amended%202010_EN.pdf

^{iv} Act on the Limitation of the Performance of commercial activity by person fulfilling public functions, Polija; angliki pieejama versija: http://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library-files/Poland_Act%20on%20Limitations%20of%20Commercial%20Activities%20by%20Public%20Officers_1997_en.pdf

^v Code of Conduct in the Public Sector Denmark, Dānija: pieejams <http://hr.modst.dk/~media/Publications/2008/Code%20of%20Conduct%20in%20the%20Public%20Sector%20-%20in%20brief/Code%20of%20conduct-pdf.ashx>

^{vi} Constitutional Act on the Protection of Public Interest in the Performance of Offices by Public Officials No. 357/2004, as amended by Constitutional Act No. 545/2005; angliki pieejama versija http://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library-files/Slovakia_Conflict%20of%20Interest%20Law_2004_EN.pdf

^{vii} Law no. 369/1990 Coll. on Municipal Administration

Pielikums:

Pētījuma ietvaros aptaujāto institūciju sniegtās atbildes

1. Faila nosaukums: Estonia Questionnaire ;
2. Faila nosaukums: Lithuania Questionnaire;
3. Faila nosaukums: Denmark Questionnaire;
4. Faila nosaukums: Denmark_Code of Conduct in the Public Sector;
5. Faila nosaukums: Poland CBA Questionnaire;
6. Faila nosaukums: Poland Treasury Questionnaire;
7. Faila nosaukums: Poland CBA Questionnaire attachment;
8. Faila nosaukums: Poland CBA Personal property declaration;
9. Faila nosaukums: Slovakia Constitutional law;
10. Faila nosaukums: Slovakia Regulation of conflict of interest by Pavel Nechala;
11. Faila nosaukums: Slovenia Questionnaire.
12. Faila nosaukums: Slovakia Questionnaire.